

Linnéuniversitetet

Institutionen för Medier och Journalistik

Dåligt samvete? Bara lugn, det är normalt.

En kulturanalytisk studie av bilden av föräldraskap i tre föräldramagasin

Examensarbete i medie- och kommunikationsvetenskap 15 hp, kandidatnivå

Program: Informatörsprogrammet, 180 hp

Författare: Hanna Everling

Handledare: Eva Lundberg

Examinator: Tanya Elder

Termin: VT 2013

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Eva Lundberg som med sin aldrig sinande energi har bistått mig med givande kritik och synpunkter under arbetets gång. Jag vill också tacka Göran Palm för att han inspirerade och motiverade mig att spinna vidare på mina idéer som ledde fram till att den här uppsatsen överhuvudtaget blev till.

Till sist vill jag tacka min pojkvän Jonas Bergkvist som har stöttat mig hela vägen och som har stått ut med mitt prat om barn och föräldrar under tio veckors tid.

Tack allihop!

Växjö, 2013-05-25

Hanna Everling

Sammanfattning

Författare: Hanna Everling

Titel: Dåligt samvete? Bara lugn, det är normalt. *En kulturanalytisk studie av bilden av föräldraskap i tre föräldramagasin*

Nivå: Examensarbete på kandidatnivå i medie- och kommunikationsvetenskap

Språk: Svenska

Sidantal: 47

Syfte och mål: Hur vi människor ser på oss själva och vårt samhälle påverkas mycket av de bilder som medier visar oss. Medier visar upp ideal som förklarar för oss vad som är manligt och kvinnligt. Ur den aspekten är det därför relevant att undersöka hur dessa bilder ser ut. I den här uppsatsen undersöker jag hur bilden av idealt föräldraskap och moderna föräldrar ser ut i tre svenska föräldramagasin. Mitt mål är att få fram föräldramagasinet bild av moderna föräldrar och föreställningar om vad föräldraskapet innebär.

Metod: För att komma fram till mina resultat har jag använt mig av en kombinerad kultur- och diskursanalys av nummer ur föräldramagasinen Vi Föräldrar, Föräldrar & Barn och Mama. Jag har gått efter Edgar Scheins modell för att hitta kulturella artefakter, värderingar och grundläggande antaganden. För att komma åt diskursen om föräldraskap har jag letat kontraster och mönster i texten som tyder på negativa eller positiva attityder till olika fenomen bundna till föräldraskap.

Huvudsakligt resultat: Jag har kommit fram till att de tre magasinerna framställer föräldraskapet som både krävande och präglad av dåligt samvete, men något som samtidigt inte är så svårt som det kan verka. Sett ur ett kulturperspektiv visar alla tre föräldramagasin tecken på liknande grundläggande antaganden och värderingar. De ekonomiska aspekterna av artefakter är det som skiljer de tre magasinerna åt, följt av språkbruk och förespråkade kroppsideal. Sett utifrån ett dagordnings- och gestaltningssperspektiv målar föräldramagasinet upp en bild där föräldraskapet associeras med lycka och framgång.

Nyckelord: Föräldraskap, föräldramagasin, kultur, kulturanalys, diskurs, Scheins modell, dagordningsteorin, gestaltningsteorin, populärpress, önskerum.

Innehållsförteckning

1.	Inledning	1
2.	Bakgrund och tema	1
2.1	Förändrade föräldraroller	2
2.2	Problemformulering och frågeställning	3
3.	Tidigare forskning	3
3.1	Föräldraskapets utveckling och attityder	4
3.2	Diskussion kring tidigare forskning	6
3.3	Syfte - Varför göra den här studien?	7
4.	Teori	8
4.1	Kultur	8
4.2	Diskurs	9
4.3	Det sociala rummet	9
4.4	Dagordningsteorin	10
4.5	Gestaltningsteorin	11
4.6	Teoretiska avgränsningar	11
5.	Empiri och metod	11
5.1	Empiri	12
5.1.1	Vi Föräldrar	12
5.1.2	Föräldrar & Barn	12
5.1.3	Mama	13
5.2	Förstudie	13
5.3	Urval	14
5.4	Kombinerade analyser	14
5.5	Kultur- och diskursanalys	15
5.6	Metoddiskussion	15
6.	Resultat och analys	17
6.1	Vi Föräldrar – Artefakter	17
6.2	Vi Föräldrar – Värderingar och normer	18
6.2.1	Vi Föräldrar – Mammarollen	20
6.2.2	Vi Föräldrar – Papparollen	20
6.3	Vi Föräldrar – Grundläggande antaganden	21
6.4	Vi Föräldrar – Vad magasinet tar upp	22
6.5	Föräldrar & Barn – Artefakter	23
6.6	Föräldrar & Barn – Värderingar och normer	24
6.6.1	Föräldrar & Barn – Mammarollen	26
6.6.2	Föräldrar & Barn – Papparollen	27
6.7	Föräldrar & Barn – Grundläggande antaganden	28
6.8	Föräldrar & Barn – Vad magasinet tar upp	28
6.9	Mama – Artefakter	29
6.10	Mama - Värderingar och normer	30
6.10.1	Mama – Mammarollen	32
6.10.2	Mama – Papparollen	34
6.11	Mama - Grundläggande antaganden	35
6.12	Mama – Vad magasinet tar upp	35
7.	Slutsater	37
8.	Diskussion	38
8.1	Ideala föräldrar	38

8.2	Bullmamma eller inte? – Den moderna mamman	39
8.3	Pappa eller riktig förälder – Den moderna pappan	40
8.4	Det dåliga samvetet – Den moderna föräldraskapsdiskursen	41
8.5	Den rosaskimrande drömvärlden – Läsarnas önskerum?	42
9.	Slutliga tankar	44
10.	Tips på vidare studier	45
11.	Litteraturförteckning	46
	Bilaga 1	

1 Inledning

Livet är fullt av frågor som vi människor söker svar på. Till vem eller vart vi riktar oss för att söka svaren beror på frågans karaktär. I vårt moderna samhälle har medierna tagit sig an att erbjuda svar på sådant vi undrar över. Jag erbjuds svar på frågor varje gång jag står i kön på ICA och blickar mot tidningsstället. Frågorna har jag kanske inte ens ställt, men svaren erbjuds mig ändå via mer eller mindre uppseendeväckande tidningsrubriker. Jag kan få svar på hur jag får platt mage, hur jag ska klä mig, hur jag ska boosta mitt liv och hur jag ska kickstarta min karriär.

Medierna påverka oss idag mer än någonsin, varför det blir angeläget att undersöka vilka bilder som medierna visar oss, vilka påverkar vår uppfattning av världen. Överlag talar medierna om hur vi människor förväntas bete oss och prioritera i olika skeenden av livet, som kvinnor och som män. Så vad händer med mediernas bilder när vi inte längre enbart betraktas som kvinnor och män? Vad händer när vi tilldelas rollen förälder?

Vad är mediernas bild av en mamma och en pappa? Vad innebär föräldraskap idag? Jag ämnar försöka svara på detta genom att analysera tre svenska föräldramagasin.

2 Bakgrund och tema

Idag lever vi i en kultur som präglas allt mer av mediernas olika definitioner av världen. Medierna ger oss möjligheter att förstå vilka vi är, hur vi bör leva, vad som är manligt och kvinnligt.¹ Kvinnorollens och mansrollens ideal har förändrats över de senaste decennierna. Detta hänger samman med mammarollen och papparrollens utveckling i vårt samhälle, vilken medierna har följt upp och visat oss i tv, på internet och framför allt i pressen. Att bli förälder ses idag som något stort, men det är inte enbart stort för föräldrarna, det har också blivit samhällets angelägenhet.

¹ Hirdman, Anja, *Tilltalade bilder – Genus, sexualitet och publiksyn i Veckorevyn och Fib aktuellt* (Stockholm 2001) s. 8.

2.1 Förändrade föräldraroller

Förr var den traditionelle fadersfiguren den försörjande föräldern i familjen, medan mamman var den vårdande som skötte barn och hem. Uppfattningen var att kvinnan var den som av naturen lämpade sig bäst för barnskötsel på grund av den kvinnliga moderskärleken. Myten om moderskärleken grundade sig dock i en idé som uppkommit först på 1700-talet.² På 1960-talet började nya familjekonstruktioner och föräldraroller skapas tack vare att fler kvinnor började förvärvsarbeta, använda p-piller och få mer kontroll över sina liv.³ Allt fler har börjat skaffa barn i samboförhållanden. Kärnfamiljen kvarstår dock som ideal än idag. Kvinnor har börjat kunna kombinera både mammarollen och yrkesrollen tack vare uppkomsten av offentlig barnomsorg, föräldrapenning och dylikt.⁴ Fadersrollen har i sin tur förändrats under de senaste decennierna i fråga om försörjningsansvaret. Idag delar båda föräldrarna oftast på försörjningen.⁵ Pappor spenderar också mer och mer tid med sina barn, även om det fortfarande är kvinnorna som tar huvudansvaret för hem och barn.⁶ Under barnets första år är det också fortfarande mammorna som drar det största lasset, medan papporna tar mer ansvar ju äldre barnet blir. Den ideologiska uppfattningen idag är att man bör dela ansvaret lika mellan sig vad gäller försörjning och hushållsarbete. Arbetsfördelningen i hemmet är dock fortfarande väldigt uttalad. Män och pojkar tar hand om arbete som sker utomhus medan kvinnor och flickor tar hand om arbete som sker inomhus.⁷ Författaren Thomas Johansson tolkar det som att män enbart deltar i de roliga delarna av föräldraskapet som lek och sport medan kvinnorna får ta hand om resten.⁸

Enligt John Fiske har strävan att bryta den här arbetsfördelningen bidragit till ifrågasättande av traditionella föräldraidentiteter och uppmuntran av nya. Massmedia har tack vare detta börjat hitta nya sätt för att hänvisa till nya könsmissiga identiteter som utvecklats för att passa karriärkvinnan, den ensamstående föräldern och den så kallade nye mannen som tar hand om

² Ahrne, Göran, Roman, Christine, Franzén, Mats, *Det sociala landskapet – En sociologisk beskrivning av Sverige från 1950-talet till början av 2000-talet* (Göteborg 2008) s. 142.

³ Ahrne, Roman, Franzén, 2008, s. 129.

⁴ Ahrne, Roman, Franzén, 2008, s. 146.

⁵ Ahrne, Roman, Franzén, 2008, s. 147.

⁶ Ibid

⁷ Ibid

⁸ Johansson, Thomas, *Faderskapets omvandlingar – Frånvarons socialpsykologi* (Göteborg 2004) s. 130.

barn och hushåll.⁹ Kulturella aspekter som könsidentiteter är dock seglivade och förändras inte över en natt. Papparollen har visserligen tillskrivits allt mer ansvar för barnen över tid. Men till skillnad från kvinnan som förväntas ta hand om barnen kan mannen välja hur mycket pappa han vill bli enligt författaren Lisbeth Bekkengen.¹⁰ Det vill säga att mannen har större valmöjligheter när det gäller prioriteringen av rollen som försörjare av familjen och rollen som vårdande förälder.

2.2 Problemformulering och frågeställning

Jag vill undersöka hur dagens föräldramagasin framställer bilderna av modernt föräldraskap och ideala föräldrar. För att få svar på detta använder jag mig av nedanstående frågeställning.

Vilka värden kopplas till ideala föräldrar? Vilka attribut kopplas till den moderna mamman? Vilka attribut kopplas till den moderna pappan? Vilken diskurs om föräldraskap framställs i föräldramagasinen?

3 Tidigare forskning

Mitt ämne är långt ifrån oprövat bland akademiker, men de flesta uppsatser som behandlar mammarollen eller papparollen i föräldramagasin ligger på samma nivå som min egen. Tidigare uppsatser har analyserat föräldrarollernas gestaltning i föräldramagasin, antingen via att undersöka mammarollen och papparollen separat eller ihop. Dessa studier har gjorts med ett jämförelseperspektiv för att visa på föräldrarollernas utveckling mellan till exempel 60-talet och 90-talet. Min studie skiljer sig från dessa genom att jag analyserar båda föräldrarollerna samtidigt, men sett ur ett nutida perspektiv. Jag undersöker hur det ser ut idag.

Studier på högre nivå har varit svårare att finna. Även om det finns forskning om föräldraskapets bilder genom tiderna så har bilderna inte analyserats i föräldramagasin. För att lägga en grund till min egen undersökning har jag läst hur fyra forskare har kartlagt föräldraskapets och könsrollernas utveckling under de senaste decennierna. Genom att

⁹ Fiske, John, *Kommunikationsteorier – En introduktion* (Uppsala 1997) s. 124.

¹⁰ Bekkengen, Lisbeth, *Man får välja – om föräldraskap och föräldradedighet i arbetsliv och familjeliv* (Malmö 2002) s. 183-184.

sammanfatta vad dessa fyra forskare kommer fram till, kan jag enklare redogöra för mitt eget syfte med att göra den här studien.

3.1 Föräldraskapets utveckling och attityder

Helene Brembeck kommer i sin intervjustudie fram till att synsättet på föräldraskap skiljer sig mellan föräldrar från arbetarklassen, övre medelklassen och lägre medelklassen. Både arbetarklassen och den övre medelklassen ser föräldraskapet som något efterlängtat och helt naturligt, men inte något som är svårt eller kräver hjälp utifrån. Föräldramagasin och utomstående experter uppfattas därför som helt onödiga. Viktigast för arbetarklassen är att barnen uppfostras att lyda auktoriteter. För den övre medelklassen är det viktigast att barnen blir självständiga och hamnar i rätt umgänge för att bli framgångsrika i livet. Hur man går till väga för att uppfostra barnen är inget andra människor ska lägga sig i. Föräldrar från den lägre medelklassen ser däremot föräldraskapet som något stort i livet som kräver planering och strategi. Barn uppfattas som tomma målardukar som färgas av föräldrarnas val och handlingar. Går något galeat beror det på föräldrarnas misstag. Den lägre medelklassen föräldrar läser därför all information om föräldraskap, läser föräldramagasinet *Vi Föräldrar*, lever miljövänligt och köper barnmat i hälsokostbutiker. Allt för att undvika misstag och för att ge barnen en så bra uppväxt som möjligt.¹¹

Ingeborg Moqvist kommer fram till att förväntningarna på föräldraroller har förändrats över de senaste fyrtio åren. Numera bidrar båda föräldrarna till familjens försörjning och deltar båda två i barnens uppfostringsprocesser. Moderna pappor förväntas vara familjeorienterade, ta ut mer pappaledighet och vara mer engagerade i barnens aktiviteter än förr. Moderna mammor förväntas förvärvsarbeta för att bidra till försörjningen av familjen. Detta gör att familjen ses som komplementär, att alla bidrar med sin del. Faktum kvarstår dock att mamman fortfarande är familjens arbetsledare som sätter standarden i hemmet och fördelar arbetet mellan sig, sin man och sina barn.¹² Enligt Moqvists studie är en ideal förälder både

¹¹ Brembeck, Helene, *Efter Spock – uppfostran idag* (Göteborg, 1992)

¹² Moqvist, Ingeborg, *Den kompletterande familjen* (Umeå, 1997)

kärleksfull stöttepelare och drivande coach samtidigt, men utan att ha en för krävande inställning.¹³

Lisbeth Bekkengen konstaterar att kvinnor och män har blivit mer jämställda i sina föräldraroller sedan 1960-talet. Det har dock inte berott på att män har börjat göra mer i hemmet, utan att kvinnor har börjat göra mindre i hemmet och lägger mer tid på jobbet. Att förändra mäns och kvinnors beteende har sedan länge varit en drivande politisk ambition i Sverige, med syfte att skapa ett så jämställt samhälle som möjligt. Likväl är det enligt Bekkengen fortfarande män som blir pappor medan kvinnor blir föräldrar. En kvinna förväntas ta huvudansvaret för barnen och ta ut mest föräldrapenning, medan män har mycket större valmöjlighet att engagera sig. Enligt Bekkengens intervjustudie med föräldrar beror detta dels på att män generellt tjänar mer än kvinnor. Familjen skulle därmed förlora mer pengar om mannen gick hemma med föräldrapenning än om kvinnan gjorde det. Dels handlar det om eventuella negativa attityder på arbetsplatsen inför begärd pappaledighet. Dels beror den här snedvridna fördelningen på kvinnors ovilja att dela med sig av föräldraskapet, att de helt enkelt inte låter männen ta hand om barnen när de är små. Något Bekkengen också tar fasta på är att föräldraskapets experter i media påverkar föräldraskapet i sig. I hennes studie framkommer det att tidsskrifter riktade till föräldrar ibland förstärker och bekräftar ett föräldrarelaterat problem, ofta utanförskap för pappornas del. Om en tidsskrift skriver att amningsperioden innebär utanförskap för pappor, då skapar också papporna en bild av att det är så det ska vara. Detta blir ett problem för mammorna som är rädda att deras partners då ska avsäga sig allt ansvar och självmant dra sig undan under den tiden.¹⁴

Lucas Forsberg når slutsatsen att föräldrar i Sverige generellt utgår från att barns beteenden är återspeglings av föräldrarnas uppfostringsmetoder. Barnet i sig blir ett kvitto på om föräldrarna är bra eller dåliga. Ett barn ska uppfostras till att bli en social varelse som lär sig att lyda auktoritära individer. Samtidigt tenderar svenska föräldrar att vilja se till barnens behov, att ge barnen vad de vill ha och därmed undvika bråk. Enligt Forsberg befinner sig föräldrar och barn i en ständig anpassningsprocess gentemot varandra, samtidigt som pressen

¹³ Ibid

¹⁴ Bekkengen, 2002

från samhället ökar att barn ska aktiveras och kultiveras.¹⁵ Forsberg kommer också fram till att dagens föräldrar sätter barnens välmående före allting annat och strukturerar vardagen efter barnen. Det är fortfarande mamman som är den främsta föräldern, speciellt under barnets första år. Även om pappan är närvarande tar han sällan lika stort direkt ansvar för barnskötsel eller hushållsarbete. Uppgifterna i hushållet delas ofta upp mellan könen, mamman tar han om klädinköp och städning mellan pappan tar hand om reparationer av bilar, cyklar och husfasaden. Tiden som spenderas med barnet verkar dock vara lika högt prioriterad av båda föräldrarna.¹⁶

3.2 Diskussion kring tidigare forskning

Jag har funnit dessa avhandlingar givande för min egen studie, trots att vissa av texterna är relativt gamla. Slutsatser jag drar av tidigare forskning är att den svenska synen på föräldraskap strävar efter att blir allt mer jämlik, även om det mest sker i teorin och inte lika mycket i praktiken. Trots att papporna idag tar mer ansvar för barn och hem än tidigare så är det fortfarande mamman som är huvudföräldern och arbetsledare i hemmet, vilket fortfarande är normen i vår kultur. Detta bekräftas av både Bekkengen, Moqvist och Forsberg.

Barnen har fått en allt mer central roll i familjen. Det moderna föräldraskapet handlar inte i första hand om försörjning, utan snarare om känslomässigt engagemang. Jag tolkar det som att den nya lägre medelklassen som Brembeck talar om i sin studie, har format dagens samhälle och föräldraskapsdiskurs med sina ideal. Det blir tydligt eftersom Forsberg kommer fram till liknande resultat i sin studie, gjord nästan tjugo år efter Brembecks. Jag syftar här på idén att barnen i sig blir representativa för föräldrarnas duglighet som just föräldrar. Strävan efter att ge barnen den bästa uppväxten med hjälp av olika råd har alltså brett ut sig över tid. Den lägre medelklassens tankar om barnuppfostran kan vara en av anledningarna till att föräldrar idag vänder sig till media och dess experter för att få svar på sina frågor. Att tidsskrifter har börjat bekräfta och normalisera föräldrarelaterade problem kan också påverka vår moderna bild av föräldraskapet.

¹⁵ Forsberg, Lucas, *Involved parenthood* (Linköping 2009)

¹⁶ Ibid

Det för mig fram till mitt syfte med den här uppsatsen, varför jag har valt att undersöka föräldraskap i föräldramagasin.

3.3 Syfte - Varför göra den här studien?

Trots de förändringar som föräldraskapsdiskursen har genomgått så är ämnet fortfarande värt att diskutera,¹⁷ speciellt eftersom medierna har börjat sprida nya idéer och uppfattningar om ämnet som påverkar vår kultur och bidrar till den offentliga debatten,¹⁸ inte minst genom att just påverka föräldrar genom sina bilder av vad som är normativt och inte, vilket Bekkengen lägger fram i sin studie.¹⁹ Debatten om föräldraskap är idag mer aktuell än någonsin. Vi får olika intryck från debattörer i tidningar, experter i tv-program, bloggare på internet och inte minst från föräldramagasin. Tidsskrifter som berättar för oss hur vi tar hand om våra barn och hanterar rollen som förälder. De förklarar hur föräldrar bäst kan klara av sin vardag, vilka problem som kan uppstå och hur dessa kan lösas. I de här magasinerna produceras berättelser om föräldraskapets kaos och glädje från den vanliga familjen på landsbygden till storstadens kändisvärld.

Så vad säger oss dessa magasin? Vilka föreställningar om det moderna och ideala föräldraskapet ger de oss? Vad kan de sända för signaler till dagens föräldrar? Vad medierna säger oss är enligt Jostein Gripsrud en fullgod utgångspunkt för medieforskning.²⁰ Gripsrud menar att medierna idag påverkar oss mer än någonsin. Medierna kan dock aldrig skapa vår verklighet, medierna måste rekonstruera verkligheten och påverkar oss genom att bekräfta de förhållanden som redan existerar.²¹ Bilderna som medierna delger oss blir ett svar på hur föräldrar och blivande föräldrar förväntas vara och hur livet som förälder bör levas. Därför är det angeläget att ta reda på hur bilden av föräldraskapet ser ut idag.

¹⁷ Ahrne, Roman, Franzén, 2008, s. 143.

¹⁸ Gripsrud, Jostein, *Mediekultur, mediesamhälle* (Göteborg, 2011) s. 58.

¹⁹ Bekkengen, 2002

²⁰ Jostein, 2011, s. 58.

²¹ Jostein, 2011, s. 63.

4 Teori

Jag kommer nu att lägga fram mina teoretiska utgångspunkter för min studie. Jag kommer redogöra för begreppet kultur med utgångspunkt i Billy Ehn och Orvar Löfgrens vision och förklara Edgar Scheins kulturmodell. Jag kommer redogöra för olika definitioner av diskursteorin som jag kommer att använda i min analys. Därefter kommer jag att ta upp Bengt Nermans definition av det sociala rummet. Jag kommer också att redogöra för dagordningsteorin, gestaltningsteorin och till sist förklara mina teoretiska avgränsningar som jag har gjort i min studie.

4.1 Kultur

Bilderna som medier förser oss med är en del av den kultur som representerar vårt samhälle. Därför har jag valt att utgå från ett kulturperspektiv. Frågan om vad kultur är kan ha olika svar och definitioner. Ett sätt att definiera begreppet kultur är att tala om gemensamt organiserade föreställningar hos en grupp människor.²² En kultur kan också beskrivas som något som håller en grupp människor samman, något som skapar tillhörighet. Man kan förklara vad som utmärker en kultur genom att undersöka vilka föreställningar och tankegångar som finns kring olika fenomen som till exempel kön, natur, tid och rum. Dessa föreställningar kan vara både medvetna och omedvetna. Ett sätt att upptäcka föreställningar i en kultur kan vara att leta efter mönster och kontraster. Vad anses som normalt och onormalt? Vad uppfattas som bra och dåligt? Vad finns det för etablerade ideal att eftersträva och vad ska man inte eftersträva? Detta är frågor som kan besvaras för att beskriva en viss kultur och som jag kommer att använda mig av i min studie för att undersöka vad föräldraskap innebär och vad en modern och ideal förälder är.

En kultur är enligt Edgar Schein uppdelad i tre olika skikt.²³ Ytterst finns artefakterna, det som är synligt och hörbart för andras uppfattning. Artefakter är fysiska aspekter av en individ eller en miljö som till exempel klädkoder, inredning men också verbala aspekter som språk och uttrycksätt. I artefakter ingår också kroppsspråk, ritualer, rutiner och myter. Det andra skiktet är mindre synligt och består av värderingar och normer. Här ingår önskvärda ideal,

²² Ehn, Billy, Löfgren, Orvar, *Kulturanalyser* (Malmö 2008) s. 9.

²³ Schein, Edgar, *Organizational Culture and Leadership* (San Fransisco 2010) s. 24.

förutsättningar, förväntningar och gemensamma övertygelser om vad som är bra och dåligt. Den tredje nivån är osynlig och utgörs av grundläggande antaganden. Det är gemensamma uppfattningar om vad som är naturligt och gemensamma sätt att förstå och uppfatta världen. Det handlar om hur man till exempel uppfattar kön, tid och rum, konflikter och relationer.²⁴ Genom att inkludera dessa tre skikt i analysarbetet kan jag lättare komma åt hur en kultur ser ut.

4.2 Diskurs

I min studie kommer jag att tala om föräldraskapets diskurs som framhävs i föräldramagasinet. Eftersom en diskurs kan hjälpa till att förklara en bild eller föreställning av något, valde jag att utgå från begreppet diskurs när jag talar om föräldraskapets bilder i föräldramagasinet.

Enligt Anthony Giddens kan begreppet diskurs sammanfattas som uppfattningar om hur man resonerar och tänker om saker.²⁵ Dessa uppfattningar har enligt Brembeck utvecklats ur historiska sammanhang som gör att man tänker på ett visst sätt om ett visst fenomen, vilket försvårar uppkomsten av andra uppfattningar.²⁶ Hur man talar om ett visst fenomen, hur man visar upp det i text och bild, om man tillskriver det negativa eller positiva attribut, det är min uppfattning och förklaring av diskurs i den här uppsatsen.

4.3 Det sociala rummet

Enligt Bengt Nerman är populärpressen en typ av journalistik som utmärker sig genom att visa upp förenklade bilder av verkligheten med en innehållsmässig struktur som följer samma mönster från nummer till nummer.²⁷ På det sättet kan flera olika sorters människor känna igen sig gång på gång när de köper magasinet eller tidningen. Populärpressens största syfte är att erbjuda läsarna läsgemenskap. Skribenterna agerar som vänner och rådgivare till läsarna snarare än att ha rena upplysningsroller. Skribenterna identifierar sig med läsarna, ställer sig på deras sida och erbjuder samma identifieringsmöjlighet tillbaka till läsarna.²⁸ Nerman kallar det för att inbjuda

²⁴ Jacobsen, Dag Ingvar, Thorsvik, Jan, *Hur moderna organisationer fungerar* (Lund 2008) s. 145-146.

²⁵ Giddens, Anthony, *Sociologi* (Cambridge 2007) s. 119.

²⁶ Brembeck, 1992, s. 4.

²⁷ Nerman, Bengt, *Massmedieretorik* (Stockholm 1973) s. 49.

²⁸ Ibid

läsaren till ett socialt rum.²⁹ Det sociala rummet består av en uppsättning värderingar och tankar som skribenten uttrycker i texten och förutsätter att läsaren ska dela. I populärpressen är det vanligt att skribenten också skapar ett så kallat önskerum.³⁰ Önskerummet skapas som ett socialt rum med igenkänningsteman så att läsarna ska kunna knyta an till sin egen verklighet. Rummet ska samtidigt representera det som läsarna förväntas vilja ha på önskenivå,³¹ en tillvaro som är snäppet bättre än den upplevda verkligheten. Eftersom föräldramagasinet kan räknas till populärpress genom att vara lika i strukturen från månad till månad, valde jag att ha det sociala rummet och önskerummet i åtanke då jag gjorde min analys.

4.4 Dagordningsteorin

När man undersöker ett medium kan det vara bra att ta med dagordningsteorin i åtanke. Enligt Jesper Strömbäck grundar sig dagordningsteorin i tanken att verkligheten är för omfattande för att människor ska kunna skapa sig en fullständig bild av den. Samtidigt har alla människor ett behov av verklighetsorientering och söker därför efter information om vad som sker i omgivningen, vad som anses viktigt och vad som är värt att ha en åsikt om.³² Människor söker kortfattat efter bilder av världen att strukturera sina uppfattningar efter, vilket ofta blir mediernas bilder. Medierna i sin tur väljer att visa upp vissa bilder av verkligheten medan de väljer bort andra, eftersom det är omöjligt att visa upp allt som sker i vår värld. Medierna anses därför ha dagordningsmakt att välja vilka bilder som är viktiga att visa och vilka som är mindre viktiga.³³ Medierna bidrar därmed till organiseringen av människors verklighetsuppfattning.³⁴ Vilken information vi tar till oss och inte är samtidigt en selektiv process, då den mänskliga hjärnan omöjligt kan hantera alla intryck vi möts av. Däremot påverkas vi undermedvetet mer än vi tror.³⁵ Medierna kan aldrig bestämma hur människor ska tänka, men med hjälp av dagordningen kan de påverka vad människor tänker på.³⁶

²⁹ Nerman, 1973, s. 18.

³⁰ Nerman, 1973, s. 49.

³¹ Ibid

³² Strömbäck, Jesper, *Makt, medier och samhälle – En introduktion till politisk kommunikation* (Stockholm 2009) s. 102-103.

³³ Strömbäck, 2009, s. 103.

³⁴ Ibid

³⁵ Strömbäck, 2009, s. 92.

³⁶ Gripsrud, 2011, s. 72.

Den här teorin går att applicera på alla typer av medier, föräldramagasin inkluderat eftersom även populärpress och livsstilsmagasin väljer att visa upp vissa bilder och välja bort andra. Vad som tas upp och inte kan vara en fingervisning om hur föräldramagasinen vill att läsarnas bilder och uppfattningar ska se ut. Därmed kan dagordningsteorin också bidra till konstruktionen av rådande föräldradiskursen och bilderna av moderna föräldrar.

4.5 Gestaltningsteorin

Gestaltningsteorin går hand i hand med dagordningsteorin, med skillnaden att gestaltningsteorin inte avgör vad som hamnar på dagordningen, utan på vilket sätt dagordningens innehåll gestaltas, det vill säga hur man väljer att visa upp någonting. När medierna kommunicerar någonting till oss så gestaltar de verkligheten på ett visst sätt, vilket påverkar våra uppfattningar och erfarenheter.³⁷ Genom att välja ut och gestalta aspekter på vissa sätt men inte andra, påverkar det hur vi människor ser på saker och ting. Gestaltningsteorin blir därför viktig att utgå ifrån när jag gör min studie, då både diskurs- och kulturaspekten påverkas av detta.

4.6 Teoretiska avgränsningar

Både dagordningsteorin och gestaltningsteorin innebär en maktaspekt som påverkar föräldramagasinens innehåll, men det är inte maktaspekten jag fokuserar på att analysera i min studie. Vad jag främst gör är en kulturanalys, en undersökning av hur bilden av föräldrar ser ut i magasinen och hur man pratar om föräldraskapet idag. Även om jag kommer att beröra spekulationer kring varför det ser ut som det gör är detta inte något jag har valt att fördjupa mig i.

5 Empiri och metod

Jag kommer nu att redogöra för de tre svenska föräldramagasin jag har valt ut som empiri för min studie. Sedan redogör jag för hur jag gått till väga för att göra mitt metodiska urval av empiri, vilket underlättades av en förstudie. Sedan redogör jag för mitt val av en kombinerad analysmetod, samt hur jag bedrev studien med hjälp av mina metoder. Jag avslutar kapitlet med en diskussion kring mitt val av metod och dess för och nackdelar.

³⁷ Strömbäck, 2009, s. 119.

5.1 Empiri

Jag har använt mig av tre olika föräldramagasin som empiri för min analys. Dessa tre magasin är Vi Föräldrar, Föräldrar & Barn och Mama, vilka är de enda svenska föräldramagasinerna vi har i Sverige, utöver särskilda gravidmagasin. Jag har valt dessa tre magasin för att de riktar sig till föräldrar. Magasin som specifikt riktar sig till gravida har jag valt bort då jag har funnit dem irrelevanta. Min studie fokuserar på bilden av föräldraskapet efter att barnen har kommit till världen, inte dessförinnan.

5.1.1 Vi Föräldrar

Vi Föräldrar grundades 1968 och är Sveriges äldsta och största föräldramagasin med en årlig upplaga på ca 40 000. Vi Föräldrar riktar sig primärt till föräldrar med barn i förskoleåldern men har en läsarskara av föräldrar med barn i alla åldrar. Magasinet utkommer 14 gånger per år.³⁸ Enligt magasinets hemsida finns Vi Föräldrars målgrupp över hela landet. Deras främsta funktion är att skriva om det nyfödda barnet och följa dess utveckling upp till tre års ålder. Deras läsarskara ses enligt redaktionen som mycket intresserade av nyheter och nya kunskaper om barn och föräldraskap. Målgruppen sägs vända sig till Vi Föräldrar för att få den här kunskapen, tack vare den höga trovärdigheten som magasinet representerar.³⁹ Vi Föräldrar innehåller intervjuer med familjer, upplysningar om barns olika utvecklingsstadium, råd och tips på olika problemlösningar, läsarfrågor och svar från experter, reklamannonser, matrecept och reportage om familjerelaterade ämnen. För mig är Vi Föräldrar det stadiga föräldramagasinet som inte räds några frågor.

5.1.2 Föräldrar& Barn

Föräldrar& Barn grundades 1983, har en årlig upplaga på ca 20 000⁴⁰ och beskriver sig som Sveriges bästa barntidning. Magasinet kommer ut 11 gånger per år och riktar sig till den moderna och nytänkande familjen. Den primära målgruppen är föräldrar med små barn men riktar sig även till föräldrar med tonåringar. Magasinet skriver om barnets utveckling och tankevärld samt om

³⁸ <http://sverigestidskrifter.se/segment/foraldrar/370-vi-foraldrar>, 2013-04-25

³⁹ ibid

⁴⁰ Mail från chefredaktör Ulrika Fürstenhoff, ulrika@foraldrarochbarn.se, 2013-04-16

hur föräldrar kan lära sig att se saker med nya ögon via barnets perspektiv.⁴¹ Föräldrar & Barn innehåller intervjuer med familjer och kändisar, läsarfrågor och svar från experter, råd och tips på olika problemlösningar, reklamannonser, modeinslag, upplysningar om barns olika utvecklingsstadium, reportage om familjerelaterade ämnen, pysseltips samt olika guider och listor. För mig är Föräldrar & barn det modernare magasinet som går i bräschen för jämställdhet.

5.1.3 Mama

Mama grundades 2003 och fokuserar främst på mammornas perspektiv av föräldraskapet. Mama innehåller dock även personliga utsagor från nyblivna pappor, reportage om mode, inredning, hälsa och livsstil. Mama riktar sig till föräldrar med barn i åldern 0-12 år och har en årlig upplaga på ca 45 000.⁴² Mama utger sig för att representera det som mammor drömmer om vad gäller mode, mat, inredning och skönhet. Mama bjuder också på personliga historier och humor. Mama marknadsför sig som det vassaste och viktigaste magasinet för mammor, med igenkänning och mammahistorier som går rakt in i hjärtat.⁴³ Mama innehåller modeinslag, intervjuer med familjer och kändisar, tips på inredning, familjerelaterade reportage, upplysningar om olika trender inom förlossning, träningstips, resereportage, matrecept och reklamannonser. För mig är Mama det ungdomliga och medvetna magasinet som inspirerar och skapar drömmar.

Insamlandet av dessa magasin har skett via kontakter på Facebook, samt inköp från Mamas redaktion i Stockholm.

5.2 Förstudie

Som förberedelse inför min analys gjorde jag en kort förstudie. Jag analyserade ett nummer av Föräldrar & Barn. Jag utarbetade frågor utifrån min problemformulering och ställde dessa till materialet. Jag fick löpande nya perspektiv och idéer under tiden. Förstudien gav mig riktlinjer för hur en analys kan se ut och insikten om hur mycket material det går att få ut av ett nummer. Inför den riktiga analysen läste jag mellan 3-4 nummer av alla tre magasin för att få mig en överblick över magasinens representerade budskap och ställningstaganden. Tack vare detta

⁴¹ <http://foraldrarochbarn.se/om-redaktionen/> 2013-04-16

⁴² <http://sverigestidskrifter.se/segment/foraldrar/225-mama> 2013-04-16

⁴³ Ibid

kunde jag se att varje nummer i grund och botten förmedlade samma värden, helt enligt Bengt Nermans tankar om populärpress.⁴⁴ Jag kom underfund med detta genom att till exempel göra min egen tolkning av ett underliggande budskap i ett nummer, för att i nästa nummer upptäcka samma budskap i klartext.

5.3 Urval

För min huvudstudie valde jag slutligen ut ett nummer av varje magasin, totalt tre stycken varav två nummer från 2012 och ett nummer från 2013. De tre numren har jag valt för att de ligger nära i tiden. Anledningen till varför jag inte har valt att analysera fler än ett nummer per magasin är att de i grund och botten förmedlar samma värderingar från nummer till nummer. Även om varje nummer tar upp olika teman utöver sin kontinuerligt fasta innehållsstruktur så förmedlar de i huvudsak samma budskap och värderingar.

Ur de tre magasinerna har jag valt ut tjugotre stycken artiklar. För att välja ut dessa artiklar gick jag efter vissa kriterier för att innehållet skulle bli så relevant att analysera som möjligt. Kriterier som jag använde mig av i urvalet av artiklar i samtliga tre magasin var medverkande föräldrar av båda könen, antingen tillsammans eller var för sig, medverkande experter, antingen i direkt dialog med läsare som ställer frågor eller via reportage och texter som har ett upplysande syfte ifråga om barn och föräldraskap. Jag har alltså avgränsat mig till att inkludera artiklar där experter får uttala sig, artiklar med personliga berättelser från mammor eller pappor, reportage med kändisar (kändisar som är föräldrar) samt texter som behandlar olika aspekter av föräldraskapet. Detta urval ger ett mångsidigt perspektiv på föräldraskap där många parter får komma till tals. Utöver de huvudsakliga artiklarna har jag också tagit med en del reklamslag från de tre magasinerna. Detta har jag gjort för att kunna skaffa mig en någorlunda överskådlig bild över hur föräldraskapets diskurs ser ut i dagens föräldramagasin.

5.4 Kombinerade analyser

För att undersöka bilderna av modernt föräldraskap och ideala föräldrar som framhävs i min empiri har jag valt en kombinerad metod. Jag har valt att huvudsakligen använda mig av en kulturanalys, men har däri inkluderat en diskursanalys. Jag har valt att inkludera begreppet

⁴⁴ Nerman, 1973, s. 49.

diskurs eftersom diskurs är en sammansättning av värderingar och uppfattningar, vilket utgör en del av en kultur. Jag har även gjort en överskådlig analys över vad som tas upp i magasinerna i dess helhet och hur de gestaltas, för att knyta an till dagordningsteorin och gestaltningsteorin. Jag har gjort det för att komma åt de lite djupare aspekterna av min empiri, eftersom bilden av vad en förälder är och bör vara är väldigt mångfacetterad. Med min kombinerade metod vill jag komma åt vilka värden som knyts till idealt och modernt föräldraskap samt undersöka vilka föräldraskurser som förmedlas i föräldramagasinerna.

5.5 Kultur- och diskursanalys

För att få fram svar på min problemformulering har jag ställt frågor till mina tjugotre valda artiklar. Frågor som dels utgår från Ehn och Löfgrens tankar om kontraster, där jag har fokuserat på att hitta indikationer i texterna om vad som anses bra och dåligt i olika kontexter knutna till föräldraskap. Detta har jag gjort för att få fram underliggande budskap och värderingar som kan associeras till föräldraskurserna, alltså hur källorna tänker om föräldraskap och vad de anser vara föredömligt och inte. Dels har jag utgått ifrån Scheins kulturmodell och undersökt vad som är artefakter, värderingar och normer samt försökt få fram vad som är grundläggande antaganden om föräldraskap i magasinerna. När det gäller artefakter har jag avgränsat mig till att fokusera på magasinens modeinslag, källornas klädkoder och språkbruk samt skribenternas språkbruk och tilltal till läsaren. Jag har också betraktat reklaminslagen som artefakter i min analys för att undersöka vilken typ av livsstil som magasinerna förmedlar. Jag har undersökt vad det är för annonser och vilka budskap de sänder via text och bild. Detta har jag gjort för att få ytterligare ett perspektiv på de ideal som förespråkas, då reklamen säger någonting om magasinets kultur och tilltänkta målgrupp.

5.6 Metoddiskussion

Enligt Ehn och Löfgren bör man använda sin tolkningsfantasi när man bedriver en kulturanalys. Samtidigt är det viktigt att man håller sig till sanningen, vetenskaplig noggrannhet och självkritik. En förutsättning för en kulturanalys är att man själv är övertygad om giltigheten i de resonemang man gör. Nya idéer och infallsvinklar uppstår ofta under själva skrivandets process, häri gäller det att vara sin egen opponent och ifrågasätta sitt resultat. Man måste alltså fråga sig om de mönster och symboler verkligen är de man har hittat, eller om det i själva verket är sådant man *vill* hitta.

Kulturanalys som metod är ganska diffus och har inga konkreta regler, det finns inte heller några kriterier för att jämföra tolkningar med sanningen eller verkligheten. Tolkningarna bör däremot stämma överens med presenterat material och vara rimligt underbyggda.⁴⁵

Det finns alltid en risk att det egna jaget med ens egna föreställningar påverkar vad man tolkar som normalt och onormalt. Vissa aspekter av det man tolkar kan därför slinka förbi obemärkt, maskerat som något normalt i betraktarens ögon. Därmed kan man gå miste om saker i sin analys.⁴⁶ Jag är medveten om att det enbart är mina tolkningar som presenteras här och att jag är påverkad av en rad olika faktum när jag bedriver min studie. Mina tolkningar färgas av att jag är kvinna, 26 år gammal, men framför allt att jag själv inte är förälder. Det förhållandet gör att jag inte kan känna igen mig på samma sätt i det som skrivs i föräldramagasinen. Jag delar därmed inte samma uppfattning om föräldraskapet som läsarna eller skribenterna, eftersom jag inte har någon erfarenhet av det. Mina tolkningar blir däremot inte mindre giltiga för det, eftersom alla kulturanalyser är subjektiva och påverkas av den som utför studien. Alla människors erfarenheter färgas av olika idéer och uppfattningar om vad som är sant och korrekt, vilket härstammar ur både vetenskap och utbildning och når oss via olika medier.⁴⁷ En kultur rymmer därmed många olika synsätt. Det går inte att hävda att mitt synsätt är det enda rätta. Min studie blir *ett* sätt av många att tolka bilderna av föräldraskap i föräldramagasin.

I efterhand kan jag tycka att min metod med kombinerade analyser har varit lite för omfattande, vilket kan vara både en nackdel och en fördel beroende på hur man ser det. Jag håller med Ehn och Löfgren om att ett kulturanalytiskt arbetssätt är ganska diffust, vilket är en nackdel med metoden. Har man inga konkreta regler att gå efter så kan det vara lätt att låta sina spekulationer skena iväg lite för mycket, vilket jag har varit nära att göra ibland. Samtidigt innebär metoden att man till stor del skapar sina egna tillvägagångssätt och får en stor tolkningsfrihet, vilket har varit en fördel när jag har gjort min analys. Överlag har metoden berikat mitt arbete, tack vare de snedsteg jag har gjort och de lärdomar som jag har dragit under tiden.

⁴⁵ Ehn, Löfgren, 2008, s. 168.

⁴⁶ Ibid

⁴⁷ Ehn, Löfgren, 2008, s. 170.

6 Resultat och analys

Jag kommer här att presentera mina resultat som jag har kommit fram till med hjälp av mina teorier och metoder. Jag kommer att redogöra för artefakter, värderingar och normer samt grundläggande antaganden som jag analyserat fram i mina tre föräldramagasin. I värderingar och normer inkluderar jag också de attribut för moderna mammor och pappor som jag har funnit. Dessa resultat baseras på läsarnas egna historier, experter och intervjukällors utlåtanden samt olika reportage i magasinerna. Jag kommer att ge exempel på citat ur varje magasin som kan relateras till de olika skikten i Scheins kulturmodell. Sedan presenterar jag vilka teman som utmärker sig i magasinet, utifrån dagordningsteorin och gestaltningsteorin.

6.1 Vi Föräldrar - Artefakter

Magasinets experter, i den mån de syns på bild, klär sig modeenligt men har inte överdrivet dyr stil. Intervjupersoner och övriga källor har en ganska normal och vardaglig klädstil. Detta gäller både föräldrar och barn som representeras i bild. Språket i texterna är väldigt avslappnat, städat och lättförståeligt. Texterna riktar sig till båda könen och inte bara till kvinnor. Tilltalet är vänligt och ibland humoristiskt. Experterna i magasinet målas upp som personer läsaren kan lita på och bör se upp till på grund av deras ämneskompetens. Läsaren tilltalas av experternas med en ton som ger intrycket av en lugnande hand på en orolig axel, speciellt i experternas frågespalter där till exempel mindfulnessinstruktören och föräldrarådgivaren Ingered Gavelin svarar på en läsares fråga.

”Låt mig först få säga att det låter härligt att ni kan samarbeta så bra kring er 6-åring och att han har det gott hos er båda. Att han nu vill vara mer hos dig tycker jag är rätt begripligt – hela hans liv hos dig är totalt förändrat, och han vill nog veta mer hur ni har det och vad som händer med syskonet.”⁴⁸

Psykologen Malin Alvéng inger också lugn när hon svarar på frågor.

”Alla reaktioner är en del av livet [...] Din son kommer att lära sig att han kan gå igenom svårigheter och att han faktiskt klarar av det [...] Hans lösning på situationen tycker jag är så fin. Tillsammans med dig sörjer han och gråter [...] Och du är den allra bästa av mammor för honom då han sitter i din famn och gråter och du berättar att du visst finns kvar för honom.”⁴⁹

⁴⁸ Vi Föräldrar, 2012/1, s 96

⁴⁹ Vi Föräldrar, 2012/1, s 16

Reklaminslagen i Vi Föräldrar visar upp diverse hudvård för familjen, barnleksaker, bakverk som går snabbt att göra, värktabletter, resebyråer, barnmat, barnkläder, test av bilbarnstolar av den medeldyra sorten och reklam för FN-förbundet. Här finns även reklam för olika sällskapsspel med en familjeinriktad slogan.

”Kan få vuxna att uppföra sig som småbarn”⁵⁰

Generellt förmedlar Vi Föräldrar ett budskap som går ut på att man ska ta hand om sitt och barnets hälsa, ta det lugnt ha roligt tillsammans i familjen.

6.2 Vi Föräldrar - Värderingar och normer

Vi Föräldrar fokuserar i sin helhet på den nära relationen mellan föräldrar och småbarn. Mycket av innehållet kretsar kring barnens väl och trygghet. Det uttrycks bland annat i frågespalten Fråga Malin där psykologen Malin Alfvén svarar på frågor om barns sömnproblem.

”Vid sådana här stora förändringar behöver de flesta barn sin mamma och sin pappa mer än tidigare. Om denna period ska gå över så fort som möjligt, och ni ska få det lite lugnt på nätterna alla tre, skulle jag föreslå att han får sova med er. Det är tryggast för honom.”⁵¹

Fokus bör alltså läggas på vad som är bäst för barnet. Men föräldrar får samtidigt inte glömma bort sig själva, vilket Alfvén visar tydligt i ett svar på en annan fråga om samma problem.

”Oftast är det inga problem för barnen själva, det är vi föräldrar som har problem eftersom vi blir väckta [...] Då återstår bara att se till att ni föräldrar får sova. Turas om att sova borta då och då [...] Föräldrasömn är nödvändigt för att hela familjen ska må bra.”⁵²

Det är tydligt att självuppoffring är ett starkt värde kopplat till föräldraskap, men det gäller att föräldrarna också tänker på sitt eget välmående, vilket är viktigt för att familjen ska kunna fungera.

Något annat som Vi Föräldrar tar fasta på är problemlösning av olika slag. Läsaren får till exempel rådet av jämställdhetskonsulten Kristina Henkel att uppmuntra möjligheter istället för att säga vad barnet inte får göra.

”Istället för ’hoppa inte ut genom fönstret’ kan du säga ’du får gärna gå ut, men gå ut genom dörren.’”⁵³

⁵⁰ Vi Föräldrar, 2012/1, s 76

⁵¹ Vi Föräldrar, 2012/1, s 15

⁵² Vi Föräldrar, 2012/1, s 16

På det här sättet undviker föräldrar att sätta upp hinder för barnen i form av tillsägelser som inkluderar ordet inte. Henkel menar att det ger föräldrarna och barnen möjlighet att tro på sin egen kompetens.⁵⁴ En tydlig värdering blir alltså att föräldrar ska hysa tilltro till sitt barns förmågor. Att ha ett öppet sinne, vara närvarande och lyssna anses vara optimala förutsättningar för att lösa ett eventuellt problem. Ofta är det själva lyssnandet som räknas, enligt psykologen Eva Gordon.

”- Lyssna på barnet. Ofta räcker det att föräldrarna förstår att hon eller han är mörkrädd eller ledsen. Föräldrar tror ofta att de måste åtgärda, ta bort, förändra, men att förstå ger mycket tröst, säger Eva Gordon.”⁵⁵

Gordon ger också tipset till alla föräldrar att slappna av och ha roligt tillsammans med barnet.

”Njut av barnet. Det är bra att göra något som man själv tycker är roligt. Då känner barnet att man tycker om att vara tillsammans, säger Eva Gordon. Du behöver inte skjuta upp det roliga till ’sedan när vi har mer tid’.”⁵⁶

Läsarna själva ger också rådet till andra läsare att använda sig av lek för att lösa olika problem i vardagen. I delen Föräldrarådet ger läsare olika tips på hur man enklast tvättar sina småbarn.

”Presentera duschen med lek, gör det till något kul med tvättningen på kvällen [...] duschen kanske är ett djur i djungeln?”⁵⁷

”Man kan också göra roliga frisyrier med lödder i kalufsen. Testa en tuppkam! Ta fram en spegel och låt barnet ta en titt på sitt håriga konstverk. Succé, jag lovar!”⁵⁸

”Bästa tipset är att ge barnet vattenvana och det sker allra bäst under lek! Ge barnet trygghet och låt henne sitta ner i grunt och lagom varmt vatten [...] Låt det ta tid.”⁵⁹

De värden och prioriteringar som sammanfattningsvis kan kopplas till ett modernt och idealt föräldraskap i Vi Föräldrar är nyfikenhet, närvaro, förståelse och lyhördhet. Som förälder ska man prioritera att vara självuppoftande men samtidigt tänka på sig själv för familjens välmående, gå på sitt sunda förnuft, ta det lugnt och ha ett öppet sinne.

⁵³ Vi Föräldrar, 2012/1, s 32

⁵⁴ Ibid

⁵⁵ Vi Föräldrar, 2012/1, s 31

⁵⁶ Ibid

⁵⁷ Vi Föräldrar, 2012/1, s 105

⁵⁸ Ibid

⁵⁹ Ibid

6.2.1 Vi Föräldrar - Mammarollen

Den typiska mamman i Vi Föräldrar tolkar jag som en person som är tålmodig, lyssnade och självupppoffrande. Men framför allt handlar mammarollen om att visa styrka och självständighet. I Vi Föräldrar intervjuas bland annat en kvinna som fått barn via spermadonation. Läsaren får ta del av hennes uppfattning av begreppet familj och hur hon ser på livet som ensamstående mamma.

”Som min nära familj räknar jag min dotter Ella, min mamma, min bror och hans familj [...] Jag tänker att mitt sociala nätverk är en del av min familj också [...] Alla behöver bli sedda och känna att de har någon som stöttar dem i vått och torrt. Om det sedan är en familj med genetiska band eller inte spelar ingen roll [...] Jag tycker att man ska ha rätt att skaffa barn även om man lever ensam. Varför skulle de barnen må sämre än andra? De är ju minst lika mycket älskade som barn som blir till i parförhållanden.”⁶⁰

Hon visar styrka och självständighet genom att gå emot kärnfamiljidealet och uppvisar också en stor trygghet i sig själv som ensamstående mamma.

En annan ensamstående mamma berättar om hur det är att leva med ADHD och vilka svårigheter det har medfört. Hon berättar också hur livet har förändrats tack vare hennes dotter.

”Dels gör Indra mig hel, dels förstår jag nu att barnet vägleder sin förälder om man lyssnar in och försöker tolka vad barnet vill [...] Att få Indra har gjort mig gott. Hon har lärt mig tålmod.”⁶¹

En modern mamma klarar alltså av svårigheter och går starkare ur processen.

6.2.2 Vi Föräldrar - Papparollen

Den typiska pappan framställs i Vi Föräldrar på två olika sätt. Det ena perspektivet är seriöst och det andra är humoristiskt menat. Den seriösa sidan väljer att framställa fadersfiguren som en ansvarstagande förälder som spenderar mycket tid med sina barn. En ideal pappa väljer tid med sitt barn framför karriär och pengar, menar krönikören Johan Såthe.

”Jag har smitit hem tidigt och har kafferep med Harriet. Hon håller omsorgsfullt upp låtsaskaffe med mjölk, socker och keso (smaken är som baken) till mig. Precis när jag ska dricka mitt låtsaskaffe tar hon tillbaka koppen och börjar om. ’Mjöl, pappa?’ ’Ja tack!’ Socker, pappa?’ Absolut!’ Keso, pappa?’ Jag tar bara lite keso i kaffet, tack’. Så där håller vi på i en evighetsloop innan vi badar skumbad läser godnattsaga. Det är då världens mest självklara tanke slår mig: Det är ju DET HÄR som är min karriär. Det är just det här

⁶⁰ Vi Föräldrar, 2012/1, s 22

⁶¹ Vi Föräldrar, 2012/1, s 71

som jag är bäst på – att vara pappa till Harriet. Varje gång jag jobbar extra, för att tjäna pengar eller visa mig på styva linan, väljer jag bort tid med min lilla tjej.”⁶²

Såthe lägger fram att hans främsta uppgift i livet är att vara pappa, att han borde lägga mer tid på det och inte jobba så mycket. Idealet säger därför att pappor borde lägga jobbprestigen åt sidan och istället ägna mer tid åt att umgås med sina barn.

Den humoristiska sidan presenterar fadersrollen som en hobbyfixerad stereotyp. Ett reportage i Vi Föräldrar lär oss att känna igen åtta nya typer av pappor som växt fram under de senaste åren. Dessa typer av pappor representerar ofta ett starkt engagemang (om inte mani) kring sport, teknikprylar, säkerhet, ungdomlighet och strävan efter jämställdhet. För varje pappatyp följer en beskrivning av personlighet, var de oftast befinner sig och hur de förväntas uttrycka sig.

Ett exempel är Minneskortfarsan som väljer att umgås med sin familj genom att konstant filma och fota allt som sker under barnens första tre år. Detta resulterar samtidigt i att han missar att umgås med familjen.

”Särpräglad läte: ‘Nu står du still Dante för helvete! Du pajar pappas autofokus!’”⁶³

Ipadfarsan fokuserar på att vara först med allt nytt och använder sina barn som ursäkt för att skaffa alla dessa prylar, vare sig det är bilar, datorer eller trådlösa ljudsystem. Ipadfarsan är också beroende av ständig uppkoppling.

”Särpräglad läte: ‘Ja, jag veet att det är ett dagis! Men är en lite vettig himla wi-fi-uppkoppling verkligen för mycket att begära bara för det? Va?’”⁶⁴

Sett ur en humoristisk synvinkel är pappan alltså en förälder som kombinerar sin fadersroll med sina intressen.

6.3 Vi Föräldrar - Grundläggande antaganden

I Vi Föräldrar kan jag slutligen se det grundläggande antagandet som säger att föräldrar älskar sina barn och vill ta hand om dem på bästa sätt. Magasinet gestaltar barn som en gåva, något underbart och stort i livet som också bidrar till föräldrarnas personliga utveckling.

⁶² Vi Föräldrar, 2012/1, s 57

⁶³ Vi Föräldrar, 2012/1, s 47

⁶⁴ Vi Föräldrar, 2012/1, s 44

I ett reportage talar till exempel en ensamstående mamma om sin dotter som en efterlängtd person, någon som gjort henne hel.

”Nu när jag tänker tillbaka, känner jag att det här är det bästa jag gjort. Jag ångrar inte alls att jag fick barn genom en spermadonation [...] När Ella kom blev jag hel. Jag hittade hem. Innan jag fick henne sökte jag efter något, bar på en längtan. Nu kan jag sluta leta.”⁶⁵

Dottern blir således en symbol för kärlek och fullkomlighet. Av den här anledningen kopplar jag den gränslösa kärleken till barn till det innersta skiktet i den kultur som Vi Föräldrar representerar.

6.4 Vi Föräldrar - Vad magasinet tar upp

När jag analyserar empirin utifrån dagordningsteorin och gestaltningsteorin blir det tydligt att Vi Föräldrar fokuserar på tre olika teman som genomsyrar innehållet. Det första temat är föräldrars (främst mammors) dåliga samvete och känslor av otillräcklighet, vilket visar sig i de oroliga läsarfrågor som ställs till experter i magasinet.

”Jag gör allt för mina barn. Men det känns som om jag inte räcker till. Kan det skada min son att må så här? Hur ska jag bete mig när han är så ledsen? Ska jag trösta och ”tycka synd”? Mår dåligt av detta, känner mig som en usel mamma.”⁶⁶

”Vi har förstås funderat mycket på vad vi gör för fel eller om det är något fel på vår dotter. Vad beror egentligen sömnproblem hos barn på?”⁶⁷

”Hur ska vi göra? Hur ska vi tackla problemet?”⁶⁸

”Hon blir väldigt ledsen om hon nekas en blöja. Hur ska vi gå vidare?”⁶⁹

”Hur länge kan jag ge ersättning? [...] jag är rädd att det blir för mycket gluten med både gröt och vällning varje dag.”⁷⁰

Det andra temat är experternas lugnande svar på dessa frågor. Den allmänna rekommendationen är att föräldrar bör inta en lugnare inställning inför till synes oförklarliga fenomen och problem som kan uppstå under ett barns utveckling. Föräldrar bör enligt experterna inte oroa sig så mycket eftersom de flesta problem löses av sig själva med tiden. Samtidigt uppmanas föräldrarna

⁶⁵ Vi Föräldrar, 2012/1, s 22-24

⁶⁶ Vi Föräldrar, 2012/1, s 16

⁶⁷ Ibid

⁶⁸ Vi Föräldrar, 2012/1, s 96

⁶⁹ Vi Föräldrar, 2012/1, s 97

⁷⁰ Ibid

att känna efter själva vad som är bäst i deras läge för att ytterligare få läsarna att känna sig trygga i sina roller som föräldrar.

”Barn som är 3 år kan vara väldigt envisa och vill kunna bestämma själva i de situationer där de kan. Det tillhör utvecklingen [...] Forsätt att förhålla dig positiv och respektera hennes rädsla genom att inte vara för påstridig. Så småningom vill hon ha din hjälp att bryta vanan att använda blöja.”⁷¹

”Välling är dock inget måste, så om du känner dig tryggare i att fortsätta ge modersmjölkersättning, så kan du gärna göra det.”⁷²

Det tredje och sista temat består av magasinets upplysningar, råd, tips och rekommendationer kring barnskötsel och annat familjerelaterat. Detta tar sig ofta uttryck i form av olika rubriker.

”Så ger du ditt barn självkänsla - Experterna tipsar om hur”⁷³

”Så här får ni en härlig lässtund”⁷⁴

”Ge barnen ett rikt ordförråd”⁷⁵

”Jobba med att sätta gränser.”⁷⁶

Sammanfattningsvis så förmedlar Vi Föräldrar en lugn och förstående inställning i fråga om föräldraskapet och dess aspekter. Kvinnor och män gestaltas inte som felfria utan som kärleksfulla föräldrar som gör sitt bästa för att både barnen och de själva ska må bra.

Med detta sagt går jag över till mina resultat från Föräldrar & Barn.

6.5 Föräldrar & Barn – Artefakter

Experterna i magasinet bär till synes vanliga kläder. Intervjupersonerna, deras barn och övriga källor i magasinet har en avslappnad klädstil som inte sticker ut nämnvärt. Däremot förekommer det ett modeinslag med väldigt dyra barnkläder. I Föräldrar & Barn är språket sakligt, avslappnat och med en lite mer personlig och vardagligare touch än i Vi Föräldrar. Språket innehåller slangord och svordomar, men i ganska liten utsträckning. Tilltalet i magasinet är vänligt, upplysande och betryggande. Magasinet framställer sig som en räddande hand för alla föräldrar

⁷¹ Ibid

⁷² Vi Föräldrar, 2012/1, s 96

⁷³ Vi Föräldrar, 2012/1, s 29

⁷⁴ Vi Föräldrar, 2012/1, s 80

⁷⁵ Vi Föräldrar, 2012/1, s 32

⁷⁶ Vi Föräldrar, 2012/1, s 35

som behöver hjälp ur en kaotisk situation. Texten uppmanar också till gemenskap inom målgruppen. Till exempel uppmanar journalisten Annika Jankell läsarna att dela med sig av sina historier för att på så vis skapa trygghet och igenkänning för andra läsare.

”Känner du igen dig? Har du slutat vara familjens projektledare? Skriv till min sida och dela med dig!”⁷⁷

Annonserna i magasinet gör bland annat reklam för hudvård, blöjor, olika sorters appar för Ipad, barnmat, leksaker, resebyråer samt företag som säljer relativt dyra barnsängar, bilbarnstolar och barnvagnar. En resebyrå trycker på vikten av att göra sin familjesemester mer personlig.

”Gör er semester mer personlig – hyr ett semesterhus! Hyr ett semesterhus i sommar och njut av alla fördelar det innebär med ett eget hus. För just barnfamiljer är ett eget hus oftast den perfekta lösningen då man har möjligheten att göra semestern mer personlig. Varför inte en svensk sommar i en mysig stuga på Öland? Eller kanske ett semesterhus i härliga Spanien?”⁷⁸

Budskapet som magasinet förmedlar blir att föräldrar ska ta hand om sig själva och sina barn, känna sig delaktig som läsare, ha roligt i familjen, samt skapa en modern livsstil.

6.6 Föräldrar & Barn – Värderingar och normer

Föräldrar & Barn profilerar sig genom att förespråka självständighet och jämställdhet på ett mycket tydligt sätt. Enligt magasinet så handlar föräldraskapet om egna val, därför är styrka, stolthet och tålamod väldigt starka värden som framhävs, både av experter och till viss del också läsare. I spalten Jankell coachar, berättar en läsare om sin frustration över att andra dömer henne för att hon har barn med tre olika män.

”Det blir alltid ett snett leende och en underförstådd signal att jag inte riktigt räknas som seriös. Men jag är själv en bullmamma som finns för mina barn i alla lägen. Jag är deras trygghet och jag vet att jag fixar livet som ensamstående mamma på bästa sätt. Jag bara önskar att folk kunde respektera det.”⁷⁹

Här uttrycker hon övertygelse om sin egen styrka och trygghet som förälder, trots att hon upplever negativa reaktioner från omvärlden. Att hon dessutom säger sig vara en bullmamma tyder på att hon är säker i sin roll som en kärleksfull och vårdande mamma.

En annan mamma skriver om sitt provocerande hemmafruliv.

⁷⁷ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 13

⁷⁸ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 31

⁷⁹ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 12

”Bespottad av andra kvinnor och även ifrågasatt av min familj (mina systrar och svägerskor). Min synd är att jag har valt att vara hemmafru [...] Jag och min man plus fyra barn bor på landet och för att allt ska fungera praktiskt så krävs det att jag är hemma. Min man driver ett litet företag och det går så pass bra att vi har råd att leva så här. Problemet är[...] att jag hela tiden måste försvara mitt val.”⁸⁰

Journalisten Annika Jankell svarar läsarna bekräftande med budskapet att alla val är ens egna och värda att kämpa för.

”Så fort man inte passar in i den gängse normen uppstår ett slags utanförskap. Egentligen lite konstigt att det fortfarande är så, men tanke på alla familjebildningar som idag är helt acceptabla, normala och självklara [...] Sträck på dig och var stolt över att du är en stark mamma som älskar dina tre barn över allt annat.”⁸¹

”Jag vet att det inte är särskilt PK (politiskt korrekt) att förorda hemmafrulivet men jag respekterar ditt valt fullt ut [...] Strunta i vad dina välmenande (!) medsystrar predikar, ta själv ansvar för ditt liv.”⁸²

Föräldrar & Barn framhäver alltså vikten av att känna att man som förälder styr över sitt eget liv utan att någon annan ska lägga sig i ens val. Vad som är bäst för en själv och sina barn känner man bäst själv.

Vidare lyfts värden som närvaro, planering, lyhördhet och självuppoffring. Föräldrar uppmanas att bejaka barnens behov i första hand, att lösa problem utifrån vad som blir bäst för barnen.

Bland annat framkommer detta i artikeln Ut ur sömnkaoset, där familjer ger tips på hur de lyckats få sina barn att sova bättre på nätterna. En mamma ger tipset att ge barnet eget rum.

”På nätterna gör man vad som helst för att få sova och om det innebär att värma ännu en flaska välling, då gör man det [...] När Oscar fick ett eget rum lade sig ett helt nytt lugn över lägenheten. Oscar var stolt och glad och accepterade ganska fort sin nya sov miljö. I samband med att han fick eget rum så var vi nere på endast en flaska välling per natt [...] Några nätter har Oscar faktiskt sovit igenom utan att dricka välling. Och andra nätter inte, men vi är säkra på att det snart ska ge sig.”

En annan mamma ger tipset att inte göra så stor grej av utebliven sömn. När hon började bejaka dotterns behov och sluta oro sig så blev allt bättre.

”Olga somnar alltid sent på kvällen, aldrig före nio, och hon vaknar åtminstone en gång på natten. Då vill hon gärna tända lampan och gå upp en stund. Om jag deltar i det hon vill göra brukar det vara bra sen. Ofta somnar hon efter en halvtimme eller så.”⁸³

⁸⁰ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 13

⁸¹ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 12

⁸² Föräldrar & Barn, 2012/2, s 13

⁸³ Föräldrar & Barn, 2012/2, 16

Magasinet ger dock uttryck för att det även är viktigt att fokusera på sin egen hälsa, just att få ordentligt med sömn som förälder. Det säger bland annat sångerskan Dominika Peczynski i en intervju, där hon framträder som månadens mamma.

”Sover man inte blir man galen och just galenskap är en mycket dålig egenskap hos en nybliven förälder, Då, om något i livet, är det viktigt att inte toka till saker och ting.”⁸⁴

Magasinet förmedlar också värderingen att barn är något som föräldrar skaffar för att de vill, inte för att de måste. Detta visas tydligt i reportaget Babyliv där två nyblivna unga föräldrar berättar om sin tillvaro.

”Elias är det absolut största som har hänt oss. Vi var lite chockade först, men bestämde oss för att fixa det här tillsammans. Och det har vi gjort! [...] mest är vi hemma med Elias, båda två, bara för att det är så mysigt. Inte för att vi måste jämt, utan för att vi vill.”⁸⁵

Sammantaget blir stolthet, styrka, självständighet, uthållighet, lyhördhet, tålmod, självuppoffring och närvaro typiska värden som kopplas till ett modernt föräldraskap i Föräldrar & Barn. Ideala prioriteringar är att bejaka barnets behov och vara närvarande både fysiskt och verbalt. En ideal förälder gör det som är bäst för sig själv och för sitt barn. En ideal förälder spenderar tid med sina barn och uppfostrar dem med kärlek och harmoni, oavsett familjekonstellation. Budskapet är tydligt: Det är ditt liv, dina val, låt ingen trampa på dig!

6.6.1 Föräldrar & Barn – Mammavrollen

Den typiska mamman beskrivs som en stark och stolt förälder som gör allt för sina barn. En mamma är också oftast en typ av projektledare i familjen. För att kunna ta sig ur projektledarrollen krävs det att mammor lär sig att släppa på kontrollen och låta sin partner (ifall en partner finns) ta hela ansvaret för barn ibland. Den moderna mamman är tålmodig och strävar efter jämställdhet så långt det går.

Till exempel skriver en trött mamma till Annika Jankell om sin icke jämställda tillvaro.

”På väg att bli utbränd av alla krav [...] Min man tycker att jag överdriver och han tycker att vi är jämställda. [...] Men det är jag som planerar maten, förskolans utflykter, inköp av nya

⁸⁴ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 80

⁸⁵ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 30

kläder, kompisars födelsedagar, kalas och så vidare. Jag som vårdar våra sociala relationer och det är till mig de andra föräldrarna ringer och planerar för umgänge och lek.”⁸⁶

Jankell svarar då att mamman måste släppa på kontrollen för att bli jämställd med sin man.

”Att ha det där ansvaret för ’allt’ är att inte våga släppa kontrollen. Att ligga steget före tror jag är en ’fröken Duktig’-stämpel som många kvinnor känner igen sig i. Jag tror faktiskt inte att det går att uppnå jämställdhet på alla de synliga göromålen förrän man själv vågar släppa taget och lämna över hela ansvaret på den man delar sitt liv med[...] Släpp kontrollen och du ska se att du börjar få mer jämställdhet, tid och frihet i ditt liv.”⁸⁷

En modern mamma är alltså så pass modig att hon vågar lägga över allt ansvar på någon annan för att skapa en bättre tillvaro för sig själv.

6.6.2 Föräldrar & Barn – Papparollen

Den typiska pappan axlar mer ansvar för barn och beskrivs som en förälder som är närvarande, omhändertagande och som strävar efter att bli mer jämställd. Ett exempel på detta är taget ur reportaget Ut ur sömnkaoset där ett par berättar att deras son i början endast kunde nattas av mamman. Efter lite träning gick det dock bättre, vilket gjorde att pappan kände sig mer tillfreds i sin föräldraroll.

”Jag gick av och an i huset med Alexander på axeln. Han grät och var arg men till slut gav han med sig och slocknade. Då kunde jag lägga honom i sängen. Det var skönt att känna att även jag kunde få honom att sova, berättar Simon.”⁸⁸

I magasinet går det även att tolka den ideala pappan som moderlig. Det högsta idealet för en fadersfigur i Föräldrar & Barn utgörs nämligen av en man som redan ser föräldraskapets alla göromål som självklara, oavsett om det är typiska mammasysslor eller pappasysslor. Den här starka bilden av en modern pappa representeras av författaren Fredric Carlsson-Andersson i magasinets debattartikel. Han menar att pappor borde sluta kräva beröm när de utför saker som miljontals mammor gör varje dag. Hans ståndpunkt är att pappor är lika mycket föräldrar som mammor.

”Om att vara pappa innebär att ansvara för tekniska inköp och sedan ’hjälpa till’ med resten när det är reklamavbrott i Champions League eller kampsportsgalan – då vill inte jag vara med. Nej, jag är förälder. På riktigt. För så här är det ju – det enda vi manliga föräldrar inte kan är att amma och det är det inte alla mammor som vill eller kan. Annars har vi exakt samma förutsättningar.”⁸⁹

En ideal pappa framställs alltså som en närvarande, ansvarstagande och jämställd förälder.

⁸⁶ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 13

⁸⁷ Ibid

⁸⁸ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 19

⁸⁹ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 63

6.7 Föräldrar & Barn – Grundläggande antaganden

I Föräldrar & Barn finner jag ett mönster som indikerar att barn är något underbart och att föräldrar gör allt för att ta hand om sina barn på bästa sätt. Det hävdas bland annat klart och tydligt av en trebarnsmamma.

”Jag är självklart världens stoltaste mamma och mina barn är det bästa som finns.”⁹⁰

Här konstaterar mamman det till synes självklara, att barn är det bästa som finns i hennes liv och att hon är stolt i sin roll som förälder. Detta gör att jag tolkar kärleken till barn som ett grundläggande antagande i Föräldrar & Barn.

6.8 Föräldrar & Barn – Vad magasinet tar upp

Liksom i Vi Föräldrar präglas innehållet i Föräldrar & Barn av tre teman. Det första är föräldrars känslor av otillräcklighet och osäkerhet.

”Jag har en viktig fråga: När ska man börja drilla sina barn i olika aktiviteter?[...] jag blir lite stressad av min väninnas ’duktiga’ små barn. Hon får mig att känna mig lat och oengagerad.”⁹¹

”Jag kan bara inte med att amma [...] Vad ska jag göra? Och varför väcker mitt beteende så mycket motstånd?”⁹²

”Jag känner mig aldrig utvilad, aldrig tillräcklig. Vare sig på jobbet eller hemma.”⁹³

”Jag känner mig som en svikare, en dålig människa.”⁹⁴

”Hur tacklar vi hennes trots?[...] Hjälp behövs, tack!”⁹⁵

Det andra temat är experternas lugnande och ibland uppmuntrande svar. Upprepade gånger trycker de på det faktum att alla har rätt att bestämma själva över hur de vill göra. De uppmanar också läsare att slappna av och ta avstånd från ouppnåeliga ideal och krav.

”Jag kan tycka att det är okej med aktiviteter som man leker fram – men ofta finns det ju förväntningar på att barnen ska lära sig någonting [...] Små barn har ju ofta fullt upp med

⁹⁰ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 12

⁹¹ Ibid

⁹² Föräldrar & Barn, 2012/2, s 79

⁹³ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 13

⁹⁴ Ibid

⁹⁵ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 79

den enorma utveckling de genomgår under sina första år, så Lisa: Sluta känna dig dum och lat.”⁹⁶

”Tråkigt att du känner att du har blivit ifrågasatt. Det ska inte behöva vara på det sättet och det är din ensak om du vill amma eller inte, det har ingen rätt att ifrågasätta enligt mig.”⁹⁷

”Våra barn väcker starka känslor hos oss och vi översköljs med positiva känslor, kärlek, lycka och enorm ömhet. Men vi kan också hamna i negativa känslor som ilska, frustration och stundtals hat. Allt är helt normalt och det är våra starka känslor som gör att det är så svårt att leva i familj[...] Ni tacklar hennes genom att sätta gränser på ett varmt, bestämt och tydligt sätt. Det låter väl enkelt?”⁹⁸

Det tredje temat består av upplysningar, tips, råd och rekommendationer kring allt om barn och familj. Detta tar sitt uttryck i olika rubriker.

”Skapa bra vanor från start”⁹⁹

”Så bäddar du för en god natt”¹⁰⁰

”Drömsemester med barnen – Börja planera redan nu!”¹⁰¹

Sammanfattningsvis förmedlar Föräldrar & Barn en lugn och förstående inställning till föräldraskapets alla aspekter. Kvinnor och män gestaltas som jämställdhetssträvande föräldrar som gör sitt bästa för att ta hand om sig själva och sina barn.

Nu går jag slutligen över till mina resultat från Mama.

6.9 Mama – Artefakter

I Mama förespråkas en något glamorös livsstil med snygga modekläder, nyttig och lyxig mat, modern inredning, träning och yttre skönhet. De kändisar som intervjuas bär dyra modekläder och är synbart stylade. Övriga källor i magasinet bär allt från till synes vanliga kläder till mer kostsamma modeplagg. I magasinets modeinslag visas dyra kläder både till stor och liten. Språket i magasinet har en väldigt modern, vardaglig och talspråksmässig ton med slanguttryck och svordomar. Svordomarna används flitigast av de mer eller mindre kända personerna som intervjuas. Resten av källorna använder ett mer städat språk. Ordet modernt samt vad som anses vara modernt är återkommande inslag i många texter. Tilltalet är ofta personligt och vittnar ofta

⁹⁶ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 12

⁹⁷ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 79

⁹⁸ Ibid

⁹⁹ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 20

¹⁰⁰ Ibid

¹⁰¹ Föräldrar & Barn, 2012/2, s 51

om en förutsättning att läsaren känner igen sig och delar samma uppfattningar som skribenten. Detta uttrycks via direkt ställda frågor och konstaterande i rubriker eller inledningsvis i texter.

”Längtar du också efter en escape baby?”¹⁰²

”Upp, äta, klä på, lämna på föris och skola, pendeltåg till jobbet, jobba-jobba, pendeltåg hem, lagat mat och äta, hjälpa med läxa, natta, jobba-jobba, sova. En maskin. Ibland känns det som om det aldrig ska ta slut, eller hur?”¹⁰³

”Helvetestimmen, det är tiden mellan jobb/förskola/skola och middag. Alla är trötta och hungriga – utbrottet hänger i luften. Känner du igen dig? Du är inte ensam! Vänd så får du smarta tips av mamas läsare.”¹⁰⁴

Texterna uttrycker också ofta en viss sorts status, speciellt när mer eller mindre kända personer intervjuas. Det förtydligas om de till exempel bor i ett kaptenshus från 1800-talet, ett 1600-talshus i Gamla stan i Stockholm eller om de pendlar mellan Sverige och USA. Reklaminslagen i Mama inkluderar bland annat kläder av både billigare och dyrare sort, barnskor, hudvård, skönhetsprodukter, leksaker, relativt dyra barnvagnar och bilbarnstolar, shapewear, husfärg, diverse matvaror, företag som säljer kläder och smycken, värktabletter, bilmärken, försäkringsbolag, mineralvatten, bindor, ekologisk barnmat och energy bars. Varför man ska köpa en energy bar förklaras med en text som går från fet stil till smal.

”Tips för en energirik vardag. Tryck i dig en drypande fet kanelbulle lagom till trefikat. Eller... ta en (bild på produkt)”¹⁰⁵

Detta gör att Mama inspirerar till en familjär och hälsosam men samtidigt dyr och utseendefixerad livsstil.

6.10 Mama – Värderingar och normer

I Mama förespråkas närvaro, styrka, sundhet, kreativitet, effektivitet, planering och medvetenhet som centrala värderingar. Att vara förälder handlar om att vara stark nog att överkomma hinder och utnyttja sin tid på ett effektivt sätt. I reportaget Mamma med diagnos berättar till exempel en bipolär mamma om hur hon lyckas få vardagen att gå ihop.

¹⁰² Mama, 2013/4, s 42-43

¹⁰³ Mama, 2013/4, s 43

¹⁰⁴ Mama, 2013/4, s 54

¹⁰⁵ Mama, 2013/4, s 15

”Jag ser till att vara hemma mycket och ha tid med barnen. Och jag går alltid upp 1,5 timme före resten av familjen så att jag hinner börja min egen dag i lugn och ro innan de andra vaknar, annars blir hela dagen fel.”¹⁰⁶

Andra mammor i Mama förespråkar samma effektivitet och utnyttjande av tid för att dagen ska fungera, vilket visas i reportaget Hej då Hell Hour! där läsare får ge sina tips på hur de lyckas med vardagens bestyr.

”Vi planerar framåt ett dygn i taget, som att förbereda alla kläder dagen innan. Då slipper vi stressa i onödan och kan behålla lugnet.”¹⁰⁷

”Jag lagar mycket mat så det räcker två dagar, ofta pasta med olika såser. Då får jag extra kvalitetstid med min dotter varannan eftermiddag, vi kan umgås utan att ’vara på väg någonstans’.”¹⁰⁸

Läsartipsen ovan visar att planering är viktigt för att undvika stress och konflikter, samtidigt framhävs vikten av att spendera kvalitetstid med sitt barn. Detta är också något som magasinet tar fasta på i artikeln Vardagsakuten där rådet ges att följa trenden med en skärmfri dag i veckan.

”Fler och fler loggar ut en kväll eller en hel dag i veckan. Inte bara från mobilen, utan från alla skärmar – dator, tv (både program och tv-spel) och surfplattor. Inget övertidsjobb och slentrianmässigt kollande av mejl, inget chattande, inga tweets eller uppdateringar på Facebook om hur myyysigt de har det på skärmfria kvällen. Istället umgås de som ’förr i tiden’, pratar med varandra, leker och spelar spel. Är du riktigt modig lägger du den skärmfria dagen på helgen.”¹⁰⁹

En ideal förälder är alltså modig nog att spendera tid med sina barn utan några digitala inslag. Mama uppmanar också föräldrar att de ska stödja och coacha sitt barn så att barnet lyckas väl i skolan. Mama tar bland annat upp detta i ett reportage om hur pojkar lättare hamnar på efterkälken i skolan. Föräldrar får olika råd om hur de kan få pojkar att hitta läslusten och bli mer kommunikativa.

”Vi pratar mer med flickor – nöj dig inte med enstaviga svar från pojkar. Läs mycket och ofta, gärna högt. Låt inte böcker bli en tjejgrej. Låt pappa läsa godnattsagan. Coacha din pojke att skriva några rader längre varje gång han skriver. Gör det spännande att fantisera och skriva.”¹¹⁰

Läsarna får också konkreta tips på hur man som förälder får pojkar att anstränga sig mer i skolan.

¹⁰⁶ Mama, 2013/4, s 47

¹⁰⁷ Mama, 2013/4, s 56

¹⁰⁸ Ibid

¹⁰⁹ Mama, 2013/4, s 59

¹¹⁰ Mama, 2013/4, s 158

”Förmedla att skolan är viktig, då anstränger sig barnen mer. Visa intresse genom att fråga om skolan och läxor. Byt skola om kompisarna inte pluggar eller om lärarna har negativa förväntningar på pojkar. Gödsla med beröm, tjat är meningslöst slöseri med energi. Ät gemensam middag och tala om hur dagen har varit. Var närvarande och lägg undan din smartphone. Håll kontakt med lärare även mellan utvecklingssamtalen. Ha en koncentrerad läxtimme utan musik och tv istället för att låta läxorna dra ut på tiden. Fortsätt stötta i läxläsningen även efter mellanstadiet.”¹¹¹

En ideal förälder engagerar sig i skolan, coachar och uppmuntrar så att barnet får bra självkänsla och dessutom hamnar i rätt skola och rätt umgänge.

En modern förälder är också medveten om nyttig kost och hälsa. Även om det förekommer söta matrecept i Mama så ges oftast rådet att inte ge barn onödigt socker. För att skapa en bra grund för barnens hälsa ges nedanstående expertråd.

”Ta bort socker och vitt mjöl, behåll bara lördagsgodiset.”¹¹²

Även läsare som medverkar i Mama förespråkar en nyttig kost.

”Vi tar med torkade aprikoser, fullkornskex eller banan till förskolehämtning, något som ger energi utan att vara för sött.”¹¹³

Enligt Mama ska föräldrar alltså prioritera att coacha sina barn samt uppfostra dem i en kärleksfull och hälsosam miljö sett ur alla aspekter. Samtidigt är det viktigt att föräldrar tänker på sig själva och utnyttjar tiden till fullo för att underlätta vardagen så mycket som möjligt.

6.10.1 Mama – Mammarollen

I Mama porträtteras mamman som en förälder som lyckas kombinera sin mammaroll med yrkeslivet. Karriär, hälsa och träning är viktiga aspekter av livet som inte ska bli lidande bara för att man fått barn. En modern mamma är en effektiv mamma, som utöver sina vanliga föräldrabestyr tänker på sin karriär och sitt utseende. Det visar bland andra Carolina Gynning som intervjuas om sin första tid som nybliven mamma.

”Jag hade en jättebra graviditet och jag var faktiskt här i studion och målade fram till att jag födde. Förutom att jag gick upp jävligt mycket i vikt, 20 kg. Jag stoppade i mig vad som helst. Det skulle jag aldrig göra om jag skulle ha ett barn till, det är sjukt jobbigt att banta bort sedan.”¹¹⁴

¹¹¹ Ibid

¹¹² Mama, 2013/4, s 155

¹¹³ Mama, 2013/4, s 56

¹¹⁴ Mama, 2013/4, s 31-33

Gynning förklarar också fördelarna med träning och nyttig kost för att komma i form igen efter förlossningen.

”Tre månader väntade jag, för det har jag hört att man skulle göra. Sedan kände jag: ’Nä, den här jävla kaggen ska bort, jag tänker inte se ut som någon bullmamma.’ Så då slet jag på gymmet. I tre månader. Och sedan var jag tillbaka. Jag tror att det är träningen och att jag äter så nyttigt som faktiskt gör att jag klarar mig igenom allting.”¹¹⁵

Gynning liknar härmed ordet bullmamma med något negativt och signalerar att en bullmamma inte är något som hon vill se ut som. Detta indikerar att en bullmamma inte är något man varken ska vara eller se ut som, då det antyds att en bullmamma är en kvinna med en mindre attraktiv kropp. Därför blir träning så viktigt. Att träning är viktigt visar för övrigt många inslag i Mama. Laila Bagge har en egen träningsartikel där hon berättar om egna erfarenheter och marknadsför sin nya träningsbok för mammor.

”Drygt fyra månader efter förlossningen bar jag på tio extra kilon. Jag ville komma i gamla jeans och klänningar utan att det skulle kännas som om jag drog ett kasslernät över kroppen [...] Min bok är ingen bantningsmetod – när du äter mer hälsosamt och börjar röra på dig säger det sig självt att man på köpet tappar kilon [...] Jag vill uppmuntra dig att förändra ditt liv du också.”¹¹⁶

Även Bagge signalerar här att en vältränad kropp är nödvändigt att eftersträva för att känna sig vacker som mamma. Att dra ett kasslernät över kroppen blir då ett uttryck för en mindre attraktiv kropp som inte är eftersträvansvärd.

Det blir uppenbart att karriären är lika viktig som mammrollen, då bland andra Carolina Gynning förespråkar en jämställd försörjning av familjen. På det sättet bidrar hon också till att ge dottern ett bra liv.

”Jag måste tjäna pengar och ha ett bra liv, för att jag ska kunna ge henne ett bra liv[...] jag vill betala lika mycket som min man. Jag tycker det är viktigt.”¹¹⁷

Sist men inte minst träder den starka och uthålliga bilden av mamman fram i Mama. Carolina Gynning säger sig ha blivit förvånad över hur ”sjukt jobbigt”¹¹⁸ det faktiskt är att vara mamma, men samtidigt hur underbart det också är. En tuff mamma klarar dessutom av att föda helt utan bedövning, vilket både Carolina Gynning och företagaren Mikael Söderlindh framhåller.

¹¹⁵ Mama, 2013/4, s 36-39

¹¹⁶ Mama, 2013/4, s 118

¹¹⁷ Mama, 2013/4, s 36

¹¹⁸ Ibid

”Då sov jag en timme tills bedövningen var slut och jag skulle börja med det sista, så jag hade ingen bedövning under hela min förlossning. Personalen bara: ”Shit, vad strongt.” **Är du inte stolt att du är så stark?** – Jo, jo! Jag känner mig jävligt cool som ändå klarade det, men ... det var som min sambo sa: han såg döden i mina ögon.”¹¹⁹

”Vi var inne på sjukhuset ganska länge. Men själva förlossningen tog... vi höll på typ 24 timmar, det var jättejobbigt för henne. Men hon valde att göra det helt utan bedövning. **Det är tufft.** – Ja, men hon är rätt hardcore.”¹²⁰

En ideal mamma är alltså stark, medveten, kärleksfull och tänker lika mycket på sig själv som på sitt barn för att alla ska ha det bra i familjen.

6.10.2 Mama – Papparollen

I Mama knyts idealet jämställdhet till dagens fäder. En modern pappa hjälper till mer med barn och hem samt tar ut mycket pappaledighet för att umgås med sina barn. Att detta är idealet för en modern pappa framkommer dock inte av representerade fäder i magasinet, utan av uttryckta önsketänkanden från skribenternas sida. De få pappor som uttalar sig i magasinet visar däremot upp en starkt emotionell sida av faderskapet. Intervjuade företagaren Mikael Söderlindh beskriver föräldraskapet som något förvånansvärt roligt och upplysande. Han hade inte förväntat sig att han skulle påverkas så pass mycket känslomässigt av faderskapet.

”Tidigare i livet var det största skrällen: ‘Jag gillar att kunna göra precis vad jag vill’[...] jag var rädd att allting som jag gillar skulle förstöras. Och det är så TOTALT FEL! Jag var rädd för något som är så stort och så bra. Som är så naturligt [...] Det är inte ALLS som de har berättat tidigare, det är på ett helt annat sätt. Och så självklart, en så stor grej att man inte förstår. Hade man förstått det fullt ut, och jag som ändå bara är 34 år, hade jag vetat att det var så här, bara det LILLA jag fått se av det, så hade jag skaffat barn för tio-femton år sen”¹²¹

Han visar också att man som pappa blir mer blödig och känner starkare behov än förväntat att vara tillsammans med familjen. Samtidigt upplever han att föräldraskapet inte är så svårt som man kan tro.

”Jag tror inte att det går att misslyckas om man bestämmer sig för att bli den bästa pappan och skapa de bästa förutsättningarna för sitt barn. Jag tror bara så här: var dig själv. Det ÄR inte så stor grej.”¹²²

¹¹⁹ Mama, 2013/4, s 33

¹²⁰ Mama, 2013/4, s 137

¹²¹ Mama, 2013/4, s 137-138

¹²² Mama, 2013/4, s 138

Den ideala pappan framhävs sammantaget i Mama som en emotionellt engagerad förälder som spenderar mer tid med sitt barn än på sitt jobb.

6. 11 Mama – Grundläggande antaganden

Liksom i de tidigare två magasinerna finns de i Mama tydliga indikationer på att barn anses vara något stort och underbart i livet. I Mama berättar en mamma om hur hektiskt det kan vara under olika tider på dygnet, men att hennes två barn ändå betyder allt.

”19.10 Fiona sover. Jag sätter mig framför datorn och svarar på några jobbmejl. Pustar ut. Jobbar en timme medan Juni kollar på film. Njuter av lugnet. 20.00 Läger mig med Juni. Läser saga. Tänker att jag bara ska blunda i några minuter. Vaknar klockan två. Går upp och borstar tänderna och somnar om. Luktas på Juni som ligger tätt intill mig. Tänker att livet skulle vara så himla trist utan dessa två.”¹²³

Det framgår klart att hon älskar sina döttrar, trots att det kan vara mödosamt att vara mamma ibland. Jag tolkar det därmed som att det är ett grundläggande antagande i Mama att föräldrar älskar sina barn oavsett vad som händer.

6.12 Mama – Vad magasinet tar upp

I Mama präglas innehållet av tre teman. Det första temat handlar om mammors bristande välmående. Att kvinnor känner sig otillräckliga på grund av samhällets alla krav visas bland annat i en artikel om fenomenet escape baby, vilket innebär att man skaffar ytterligare ett barn enbart för att bli ledig från jobbet.

”- Vi lever i en tid när aktivitet och effektivitet premieras, och ett extremt tidssparande och högt tempo är vår vardag både på jobbet och hemma, säger psykologen Anna Bennich Karlstedt. – Det här leder till en ständig känsla av otillräcklighet för allt fler.”¹²⁴

Mammors dåliga samveten blir också framträdande i reportaget Mamma med diagnos, där olika mammor pratar om hur deras sjukdomar påverkar deras liv.

”Jag har en plan för att få varje dag att funka för alla, och går något fel kan jag bli sittande i soffan i två timmar. När jag glömmer fika till barnens utedagar blir jag inte bara irriterad, jag känner mig helt värdelös som mamma. Och efter en dag när man tjafsar med barnen är väl de flesta föräldrar trötta, men jag ligger och gråter i soffan hela kvällen och känner att jag inte orkar.”¹²⁵

¹²³ Mama, 2013/4, s 55

¹²⁴ Mama, 2013/4, s 44

¹²⁵ Mama, 2013/4, s 48

Det andra temat är genomgående tips och råd på hur man löser dessa vardagliga problem som ofta orsakar stress och känslor av otillräcklighet. Detta är något som förmedlas via olika upplysningsartiklar men oftast ges dessa tips direkt av andra läsare i magasinet. Framträdande experter som svarar på frågor är däremot mycket få. Läsartipsen är konkreta och ges med en självsäker ton. Det är vardagshistorier från de som har lyckats, vilket visas i olika läsares tips på hur de får lugna vardagskvällar.

”- Barnen fixar mellanmål när de kommer hem. Så blir det inget gnäll. Sedan gör de sina läxor, ska skjutas till aktiviteter, städa sina rum eller leka med kompisar. Eller så tittar de på tv eller spelar på surfplattan. Vi har inga rutiner men jag tycker aldrig det blir kaos.”¹²⁶

”Vi använder tiden till något alla gillar. Ibland blir det en bra bok för mig och Mumin-dvd för Liam, ibland har vi party med glad musik. Har vi roligt är det lätt att varva ner och vi slipper känna någon stress.”¹²⁷

Det tredje temat hör nära samman med det andra temat och är genomgående rekommendationer kring hur föräldrar bör vägleda sitt barn genom olika utvecklingsstadier och i skolan. Läsaren uppmanas till exempel att ”kirra killrollen”¹²⁸ genom att bland annat intressera pojkar för skolan, uppmuntra känslor och låta dem pröva på att leka med dockor, sy och dansa.¹²⁹ Läsaren får också råd kring hur man skapar familjekänsla, genom att till exempel umgås utan mobiler och datorer.¹³⁰ I det tredje temat har jag också inkluderat ett undertema, vilket är tips på inspirerande heminredning, det senaste inom modet för den moderna mamman och instruktioner för hur man tränar effektivast som nybliven mamma. Det tredje temat kan sammanfattas som riktlinjer för hur föräldrar ska ta hand om sina barn och hur de samtidigt ska vårda sig själva och sina yttre. Att ta hand om sig själv och sin kropp gestaltas som minst lika viktigt som att vara en bra förälder.

Nu när jag har gått igenom mina resultat är det dags att dra mina slutsatser.

¹²⁶ Mama, 2013/4, s 56

¹²⁷ Ibid

¹²⁸ Mama, 2013/4, s 157

¹²⁹ Ibid

¹³⁰ Mama, 2013/4, s 59

7 Slutsatser

Av mina resultat drar jag slutsatsen att de grundläggande antaganden och många av värderingarna och normerna i grund och botten är lika i alla tre magasin. Det är mestadels artefakterna som skiljer sig något åt som till exempel förespråkade visuella kroppsideal och klädkoder. Mama sticker ut genom att förespråka kroppsideal på ett sätt som varken Vi Föräldrar eller Föräldrar & Barn gör. Mest framträdande är dock den ekonomiska aspekten, vilken blir mest synlig i magasinens reklamslag och modeinslag. Av detta drar jag slutsatsen att de tre magasinerna riktar sig till olika målgrupper med olika ekonomiska förutsättningar. På det sättet Mama förespråkar visuellt en generellt dyr och modern livsstil. Enligt min tolkning riktar sig Mama främst till en målgrupp som har relativt hög inkomst, eller som möjligtvis drömmer om att ha det. Föräldrar & Barn placerar sig någonstans i mitten och riktar sig enligt min tolkning till en målgrupp med normalhög inkomst eller lite över normalsnittet. Sist kommer Vi Föräldrar som jag tolkar riktar sig till en målgrupp med en inkomst som antingen ligger över eller under normalsnittet. Språket och tilltalet i magasinerna skiljer också något åt. Vi Föräldrar håller sig med ett städat och lättförståeligt språk med ett vänligt och lugnande tilltal. Föräldrar & Barn håller samma stil om än med lite mer personlig ton och lite mer vardagligt språk. Mama använder sig av en hel del talspråk, en del svordomar och mycket slangord samt modeord i sin språkdräkt. Tilltalet är också något mer personligt än i de två andra magasinerna. En slutsats jag har dragit av detta är att ju dyrare livsstil som förespråkas i magasinet, desto modernare och vardagligare blir språket och desto mer personligt blir tilltalet i texten. Detta kan ses som att de sociala rummen och kanske framför allt önskerummen i magasinerna får en allt mer inbjudande, lyxigare och exklusiv atmosfär ju dyrare livsstil som förespråkas och ju personligare tilltalet blir.

Det står klart att de tre magasinerna förmedlar tre olika kulturer och riktar sig till målgrupper som skiljer sig kulturellt. Även om grunderna och värderingarna håller ungefär samma linje, så är det kulturella yttersta skiktet det som skiljer dem åt. Detta skapar i sig tre olika föräldraskapsdiskurser som förvånansvärt nog inte skiljer sig mycket från varandra, utan också delar ett gemensamt budskap. Nämligen att föräldraskapet är underbart och samtidigt jobbigt, men det är något som alla klarar av.

Jag kan slutligen dra en slutsats utifrån dagordningsteorin och gestaltningsteorin. Samtliga magasin väljer att porträttera föräldraskapet genom att dels visa upp den osäkra sidan hos föräldrar, dels lugna dessa osäkra föräldrar och läsare genom påtryckningar om självständighet och fria val. Till sist erbjuds läsarna olika riktlinjer för hur barn ska tas om hand, samt hur man bör prioritera som förälder i fråga om relationer, personlig hälsa och livsstil. På så vis väljer magasinen att gestalta föräldraskapet som något som alla klarar av med lite hjälp och interaktion från både magasinens experter och andra läsare.

Nu när jag har dragit mina slutsatser går jag över till min diskussion.

8. Diskussion

Jag kommer nu att diskutera mina resultat samt besvara min problemformulering som jag ställde i början av uppsatsen. Jag kommer redogöra för magasinens ideala föräldrar, den moderna mammamollen, den moderna pappamollen, föräldraskapets aspekt av dåligt samvete och slutligen föra en diskussion kring magasinens önskerum som en alternativ diskurs.

8.1 Tålmodiga och lyssnande - Ideala föräldrar

Vad jag har kommit fram till är att samtliga av föräldramagasinens bilder av föräldrar i stort sett ser likadana ut. Varje magasin förutsätter att en mamma eller pappa älskar sitt barn och att föräldrar i allmänhet vill engagera sig i sitt barns utveckling. Det tas för givet att varje förälder vill se sitt barn växa upp i en kärleksfull miljö. Detta syns i magasinen varje gång en mamma eller pappa intervjuas om sitt liv som förälder. Ingen av dem undanhåller att jobbet som förälder innebär krävande och mentalt påfrestande perioder. Berättelserna slutar ändå med att föräldrarna konstaterar att det är värt varje sekund av möda, oavsett hinder eller prövning. Utöver personliga berättelser och råd ger magasinens övriga texter hintar om de värden som anses ideala för föräldrar. Att ha stort tålamod, att använda sitt förnuft, att finnas där i nuet, att lyssna med stora öron och ge sitt barn vägledning, trygghet och kärlek, det blir det sammanfattade svaret på min fråga om vilka värden som kopplas till ideala föräldrar. Så vad är då specifikt utmärkande för den moderna mamman?

8.2 Bullmamma eller inte? - Den moderna mamman

Föräldramagasin riktar sig i allmänhet både till män och till kvinnor. Men det tycks mig vara ganska uppenbart att den större delen av innehållet riktar sig direkt till kvinnor. Magasinet Mama fokuserar nästan enbart på historier från ett kvinnligt perspektiv och ägnar bara några få sidor åt det manliga perspektivet. I de andra två magasinerna läggs det också mycket fokus på kvinnornas perspektiv, även om män och representativa pappor också förekommer. Mammamrollen och diskurserna kring vad som är en modern mamma bottnar i ungefär samma grundlägganden antaganden och värderingar, med vissa differenser. De gemensamma attributen som samtliga mammabilder tillskrivs är styrka, självständighet och jämställdhetssträvan, utöver att vara vårdande och kärleksfulla gentemot sina barn. Press och dåligt samvete följer också ofta med den typiska moderna mamman, även om det inte tillhör idealet, utan snarare verklighetsbilden.

Det finns olika uppfattningar i magasinerna om vad som är bra och dåligt gällande mammamrollen. En stor skillnad jag fann i magasinerna rör kroppsideal och uppfattning om hälsa. Jag fann nämligen att ordet bullmamma har olika betydelse i de olika magasinerna. I Föräldrar & Barn får ordet en positiv betydelse. En bullmamma associeras där med en bra och kärleksfull mamma (se fotnot 79). I Mama använder sig Carolina Gynning av ordet som om det vore något dåligt (se fotnot 115). I Gynnings fall så handlade det dock mer om att se ut som en bullmamma än att vara det. Likväl får ordet en negativ klang eftersom det anspelar på ett icke önskvärt utseende. Nu vore det visserligen fel av mig att påstå att Gynnings uttalande får stå för hela magasinets värderingar, men faktum kvarstår att den kvinnliga utsidan generellt får mycket fokus i Mama. Bagges uttryck att dra ett kasslernät över kroppen (se fotnot 116) visar också upp en bild av att det är negativt att gå omkring med extra kilon efter att man har blivit mamma. Om inte annat blir det tydligt i reklamannonserna som till exempel tipsar läsaren om plagget shapewear som ska forma till den kvinnliga kroppen, för att inte tala om reklam för energy bars som man uppmanas att ta istället för feta bakverk till fiket (se fotnot 105). Trots att Mama också innehåller reklam för glass och sötare desserter så blir budskapet i slutändan att man ska tänka på sitt yttre. Vi Föräldrar och Föräldrar & Barn fokuserar mycket mer på insidan och vad som är viktigt för familjen. I dessa två magasin återfinns visserligen reklamannonser för träningsredskap, men de är enstaka och oftast placerade sist i magasinet. Beroende på vilket magasin man läser får man

alltså olika ideal uppmålade för sig. Antingen är man en mamma som lägger större delen av sin energi åt att se till att barnen mår bra. Eller så lyckas man fördela energin åt att både ta hand om sina barn och dessutom hålla sig vältränad och snygg. Frågan är om detta är ett ideal som är möjligt att uppnå för alla mammor. Jag ställer mig tvivlande till det. Inte heller tror jag att alla mammor har råd eller möjlighet att skaffa sig de modekläder som visas upp i Mama. För många mammor kanske det räcker att barnen är glada och välmående. Det verkar ändå vara det som alla mammor (och pappor) vill mest av allt. Så hur ser då bilden av pappan ut?

8.3 Pappa eller riktig förälder? - Den moderna pappan

Fäder verkar inte alla ha samma problem med känslor av otillräcklighet som mammor har. Fäders problem ligger snarare i att handskas med sina känslor som föräldraskapet medför, i takt med samhällets ökande förväntningar på jämställdhet, vilket också är ett tema som samtliga magasin förespråkar i större eller mindre utsträckning. Min tolkade bild av den moderna papparollen i de tre magasinerna är dubbelsidig, eller snarare uppdelad i två läger. På den ena sidan finns pappan som visserligen spenderar mycket tid på jobbet och kombinerar sin papparoll med fritidsintressen, men som ändå strävar efter att umgås mer med sina barn och nå samma föräldrastatus som en mamma. På den andra sidan finns de pappor som redan har nått dit, eller som anser sig vara helt jämställda med kvinnor, med enda undantaget att de inte kan amma. Jag kan betrakta dessa två fadersroller som den så kallade nye mannen och mannen som har tagit papparollen ytterligare ett steg längre. Jag väljer att kalla honom för den postmoderne mannen. Den nye mannen finns representerad i alla tre magasin. Den postmoderne mannen är likställd med mammarollen så långt det går och har alltså blivit en så kallad riktig förälder, som författaren Fredric Carlsson-Andersson uttrycker det i *Föräldrar & Barn* (se fotnot 89). Den postmoderne mannen tar inte bara sitt fulla ansvar för sitt barn, han kämpar också för att få över den nye mannen på sin sida. Bilden av den moderna pappa kan alltså sammanfattningsvis beskrivas som en närvarande och ansvarstagande man som agerar lika mycket förälder som en kvinna. Allt i jämställdhetens tecken.

Trots den representerade manliga strävan efter jämställdhet visar utsagor i magasinerna ändå att kvinnor fortfarande tar den större delen av huvudansvaret för barnen. Orsakerna till varför det är så kan vara många. För det första är en kultur väldigt trögföränderlig. Våra traditionella

mansideal och kvinnoideal sitter förmodligen fortfarande djupt rotade i samhället, trots att utvecklingen går framåt. Kanske existerar fortfarande tanken att kvinnor tar bättre hand om barn än män. Kanske väljer en del kvinnor stanna hemma längre med barnen av ekonomiska skäl, eftersom män i regel har högre lön än kvinnor. Det kan också vara ett gemensamt val i familjen, en överenskommelse mellan föräldrarna att leva på ett visst sätt. Men uppenbarligen är det ofta ett problem för mammor, om man ska gå efter vad läsare och andra källor säger i föräldramagasinen. Frågan är om inte föräldramagasinen bidrar med att bekräfta dessa problem som normala så att det fortsätter vara normen att kvinnor faktiskt drar det största lasset hemma som föräldrar, vilket kan relateras till Bekkengens studie.¹³¹ Jag kommer utveckla denna tanke om normalisering under nästa rubrik där jag förklarar min tolkning av föräldraskapets diskurs.

8.4 Det dåliga samvetet - Den moderna föräldraskapsdiskursen

De tre magasinen bygger upp och gestaltar bilden av föräldraskap genom att dels ta upp föräldrars dåliga samveten, dels ge lugnande svar och dels upprätta ramverk för vad en ideal förälder förväntas göra. Det dåliga samvetet är ett ständigt återkommande tema, vilket läsarna ofta sätter ord på i sina frågor till experterna. Även skribenter och experter bekräftar att det är vanligt att föräldrar (speciellt kvinnor) känner sig otillräckliga. Enligt min tolkning signalerar detta att det är normen att känna dåligt samvete som förälder. Eftersom mammarollen har förändrats övertid och numera inkluderar både förvärvsarbete och fortsatt huvudansvar för barnen (vilket innebär ökad arbetsbörda och prestationskrav), kan det dåliga samvetet ha blivit en normativ uppfattning med historiska rötter, som enligt diskursteorin inte ersätts av andra uppfattningar utan vidare.

Överlag förmedlar de tre magasinen att föräldraskapet är krävande men inte så svårt som det kan verka. Att föräldraskapet är krävande på många sätt bekräftas av både läsare, skribenter och experter. Ibland ställer läsare frågor som inte ens experterna kan svara på. I sådana fall ges rådet till läsarna att pröva sig fram till en problemlösning som passar bäst för dem. Alla barnrelaterade fenomen som tycks oförklarliga betraktas som normala inslag i barnens utveckling. Innebär det någon form av problem så kommer det att lösas sig med tiden, det gäller bara att sätta tilltro till

¹³¹ Bekkengen fann att unga pappor via medier fick uppfattningen att amningsperioden innebar utanförskap för deras del och därför såg utanförskapet som normalt, vilket oroade mammorna.

barnen enligt magasinens experter. Inte heller ska man som förälder sträva efter ouppnåeliga ideal, utan bara vara sig själv och känna sig trygg i det. Det enda som krävs för att få föräldraskapet att gå ihop är lite sunt förnuft, en avslappnad stil och en stor nypa tålamod. Utöver dessa råd ingår uppmaningar att uppfostra barnen att bli självständiga individer, ge dem en kärleksfull uppväxt, coacha dem till framgång i skolan, ge dem nyttig mat och framför allt att spendera kvalitetstid med dem.

Föräldramagasinen lugnar således ner oroliga läsare samtidigt som de sätter ribban för ett idealt föräldraskap. Hur man talar och tänker om föräldraskapet i de tre magasinerna kan alltså sammanfattas med ett gemensamt budskap. Detta budskap lyder: Vi vet att det kan vara jobbigt, men ta det lugnt. Det är inte så svårt egentligen. Var bara dig själv och gör som du vill, men gör så här.

Jag gör därmed tolkningen att föräldraskapsdiskursen gestaltas som en kontinuerlig loop av dåligt samvete och uppsatta ideal att försöka eftersträva. Detta är ett sätt att tolka bilden av föräldraskap som föräldramagasinen visar upp via sin dagordning, men jag har även funnit ett annat sätt att se på föräldraskapsdiskursen.

8.5 Den rosaskimrande drömvärlden – Läsarnas önskerum?

Om jag inte ser föräldraskapet i föräldramagasin som en loop av dåligt samvete och uppsatta ideal, vad ser jag då? Om jag tittar på magasinerna igen utifrån Nermans tankar om populärpress, då framträder en rosaskimrande tillvaro att drömma sig bort till. En värld där föräldraskapet enbart associeras med lycka, framgång och glädje, ett önskerum.

De tre föräldramagasinen erbjuder läsaren olika sociala rum där vanliga familjer och kändisföräldrar berättar om sina liv. Det finns en gemensam nämnare för alla dessa familjereportage. Dessa föräldrar har lyckats. De berättar om sina på olika sätt krävande men lyckliga liv och sina lyckade metoder. Att visa upp människor som har lyckats och som delar med sig av sina tips till andra tolkar jag som att skapa ett önskerum för läsarna. En stor del av magasinens innehåll behandlar till exempel problemet dålig nattsömn. Att intervjua föräldrar som har hittat lösningen på problemet kan då ses som ett önskerum för andra föräldrar som kämpar med samma problem.

Som jag lade fram under slutsatser så framträder enligt min tolkning ett mönster i magasinen. Ju dyrare livsstil som förespråkas, desto modernare blir språket och desto personligare blir tilltalet. Ju mer pengar magasinen förutsätter att man har att röra sig med, desto mer känsla av tillhörighet får man som läsare. Vi Föräldrar förmedlar en varm känsla av gemenskap och förståelse, där alla är välkomna med sina funderingar. Önskerummet blir en plats där alla gör sitt bästa för familjens skull. Föräldrar & Barn nischar sig något genom att förespråka en något modernare livsstil och politisk korrekthet, vilket gör att läsaren bemöts som lite mer utvald, någon som har tagit till budskapet. Där representeras önskerummet av postmoderna, riktiga pappor och starka kvinnor som vågar släppa kontrollbehovet. I Mama bemöts läsaren nästan som om han/hon vore medlem i en lyxklubb, där språket för tankarna till storstadsjargong. Läsaren blir en i gänget, en som hänger med i trenderna. I Mama framträder föräldraskapet som ett glamoröst önskerum där ideala föräldrar är jämställda, effektiva, energiska, bär exklusiva kläder, bor flott, reser mycket och lever lyckliga i allmänhet. Det går att tolka det som att önskerummens nivåer stiger ju dyrare livsstil magasinen förespråkar.

Vad som är ett önskerum och inte beror förstås på vem det är som läser och vad han eller hon har för förutsättningar. Det går till exempel att fråga sig vilken målgrupp det är som upplever Mama som ett önskerum. Vilka är det som drömmer sig bort till kändismammornas värld av vackra kläder, vältränade kroppar och effektiva liv? Är det läsare som redan har den typen av livsstil, eller blir Mama ett önskerum för de som saknar förutsättningarna för att leva på det sättet?

Jag skulle tro att det är ett önskerum för många föräldrar att läsa om lyckade metoder att till exempel natta och tvätta barn utan problem. Däremot kanske det inte är ett önskerum för alla att kunna kombinera sin föräldraroll med sin karriär på så bra sätt som kändisen Carolina Gynning eller företagaren Mikael Söderlindh. Kanske är det ett önskerum för vissa föräldrar att vara helt jämställda i fråga om ansvar och försörjning, medan andra kanske drömmer om att kunna stanna hemma med barnen, utan att bli dömda utifrån vad som anses politiskt korrekt eller inte. Det verkar finnas något för alla föräldrar att drömma om eller längta till, oavsett om det är att kunna köpa en paljettkofta för niohundra kr till sin femåring eller bara kunna få en lugn stund för sig själv. Populärpressmålet att skapa läsgemenskap lyser igenom varje nummer. Vi Föräldrar, Föräldrar & Barn och Mama finns där för att stödja föräldrar i deras funderingar och ge dem

energi i en krävande tid. Människorna på bilderna ler mot läsaren och förmedlar ett budskap som säger att föräldraskapet är underbart och något som alla klarar av.

9 Slutliga tankar

I den här uppsatsen har jag försökt bilda mig en uppfattning om vad föräldraskap är utifrån föräldramagasinens synvinklar. Föräldraskapet är mångfacetterad och kan tolkas på olika vis. Jag har försökt att närma mig materialet utan några förutfattade meningar. Jag kommer inte undan det faktum att mina personliga erfarenheter påverkar mitt sätt att se på saker och ting. Trots detta har jag lyckats komma fram till många insikter och ibland oväntade svar. Ju mer jag har läst dessa tre magasin desto mer lika varandra har de blivit, vilket jag inte trodde var fallet i början. Magasinen säger en hel del om hur vi förväntas vara som föräldrar och vad det innebär att gå in i den rollen. Att vara förälder idag enligt magasinen handlar om att handskas med glädje så väl som dåligt samvete.

Men varför ser det ut som det gör? Varför består föräldraskapsdiskursen av ena sidan lycka och andra sidan dåligt samvete? Att det dåliga samvetet kan ha historiska rötter kan vara ett skäl, men borde vi inte ha kommit längre?

Bland alla lyckliga familjehistorier dyker frågorna upp om hur man ska räcka till som förälder, hur man ska slippa känna sig lat och dum. Oavsett vilka svar som ges så fortsätter ämnet att hamna på magasinens agendor. Föräldrar fortsätter känna sig otillräckliga och tyngda av alla krav och ideal. Då är frågan vart alla dessa krav och ideal kommer ifrån. Är det något man som förälder upplever direkt från andra människor eller institutioner? Eller är det bara något man inbillar sig? Jag kan inte ge svar på detta eftersom jag inte själv har barn. Jag tror dock att föräldramagasinens innehåll kan påverka det här kretsloppet av dåligt samvete. Om läsarna uppmanas att ta det lugnt och ta avstånd från ideal samtidigt som de får råd kring hur de ska hantera sina roller som föräldrar, kan inte detta i sig vara en orsak till att känna otillräcklighet och press? Press att ge sitt barn mycket tid, press att vara i nuet, press att ge sitt barn en god självkänsla, press att ge sitt barn rätt sorts mat och så vidare, samtidigt som man dessutom ska hinna tänka på sig själv.

Jag tror inte att det finns någon ond baktanke med det här från magasinens sida, även om det kan tolkas som ett säljknep att snärja läsarna i nya problem samtidigt som de löser gamla. Kanske blir det naturligt för föräldramagasinen att leva på föräldrars dåliga samveten och oro.

Föräldramagasinen finns ju till just för att hjälpa och inspirera sina läsare i en tid som är turbulent på många sätt. Men eftersom magasinerna både avråder från ideal och samtidigt sätter upp ideal tror jag att magasinens dagordning ofrånkomligen sätter sin prägel hur föräldraskapets bild framställs och uppfattas.

Givetvis är alla läsare selektiva med vad de tar till sig, samt att det är fler aspekter än mediernas bilder som påverkar vår verklighetsuppfattning. Jag hävdar alltså inte att föräldrar styrs av allt de läser i föräldramagasin. Det är heller inte alla föräldrar som läser dem. Vad man väljer att ta till sig av alla ideal och råd bör rimligen vara upp till en själv. Förhoppningsvis kan vi människor känna oss trygga med vad vi väljer att anamma eller inte, när vi bestämmer oss för att bli mamma eller pappa. Den dagen, kan jag stå där i kön på ICA och välja att köpa ett föräldramagasin om jag känner för det... eller så kan jag välja att strunta i det.

10 Tips på vidare studier

Min studie skulle kunna utvecklas genom att analysera dagordningsteorins och gestaltningsteorins maktaspekter på djupet. Att undersöka varför bilden av föräldrar ser ut som den gör ur ett journalistiskt perspektiv, vad det är som får magasinerna att välja sina bilder och välja bort andra samt varför bilderna gestaltas som de gör.

Det vore också intressant att veta hur föräldramagasinen målgrupper uppfattar magasinens innehåll. Mitt ämne skulle kunna utvecklas med en intervjustudie eller målgruppsanalys. Vilken typisk mamma läser Mama? Identifierar man sig med bilderna av lyckliga, planerande och uppoffrande föräldrar som framhävs i magasinerna? Hur ser män på jämställdhetsdebatten som förs i Föräldrar & Barn? Vad är det som lockar läsmässigt i Vi Föräldrar?

Det skulle också gå att göra en jämförande internationell kulturanalys. Hur skiljer sig svenska föräldramagasin mot till exempel franska eller brittiska? Vad får det för konsekvenser på föräldraskapet och samhället?

11 Litteraturförteckning

Ahrne, Göran, Roman, Christine, Franzén, Mats, 2008: *Det sociala landskapet – En sociologisk beskrivning av Svergie från 1950-talet till början av 2000-talet*, fjärde upplagan. Göteborg.

Bekkengen, Lisbeth, 2002: *Man får välja – om föräldraskap och föräldraledighet i arbetsliv och familjeliv*, första upplagan. Malmö.

Brembeck, Helene, 1992: *Efter Spock – Uppfostran idag*, första upplagan. Göteborg.

Ehn, Billy, Löfgren, Orvar, 2001: *Kulturanalyser*, andra upplagan. Malmö.

Fiske, John, 1997: *Kommunikationsteorier – En introduktion*, andra upplagan. Uppsala.

Giddens, Anthony, 2007: *Sociologi*, fjärde upplagan. Cambridge.

Gripsrud, Jostein, 2011: *Mediekultur, mediesamhälle*, tredje upplagan. Göteborg.

Jacobsen, Dag Ingar, Thorsvik, Jan, 2008: *Hur moderna organisationer fungerar*, tredje upplagan. Lund.

Johansson, Thomas, 2004: *Faderskapets omvandlingar – Frånvarons socialpsykologi*, första upplagan. Göteborg.

Nerman, Bengt, 1973: *Massmedieretorik*, första upplagan. Stockholm.

Schein, Edgar, 2010: *Organizational Culture and Leadership*, fjärde upplagan. San Fransisco.

Strömbäck, Jesper, 2009: *Makt, medier och samhälle – En introduktion till politisk kommunikation*, första upplagan. Stockholm.

Avhandlingar:

Forsberg, Lucas, 2009: *Involved Parenthood*. Linköping.

Hirdman, Anja, 2001: *Tilltalande bilder – Genus, sexualitet och publiksyn i Veckorevyn och Fib aktuellt*. Stockholm.

Moqvist, Ingeborg, 1997: *Den kompletterande familjen*. Umeå.

Webb:

<http://foraldrarochbarn.se/om-redaktionen/> 2013-04-16

<http://sverigestidskrifter.se/segment/foraldrar/225-mama> 2013-04-16

<http://sverigestidskrifter.se/segment/foraldrar/370-vi-foraldrar> 2013-04-16

Föräldramagasin:

Föräldrar & Barn, 2012: 2. Föräldrar & Barn AB. Stockholm.

Mama, 2013:4. Bonnier Tidsskrifter. Stockholm.

Vi Föräldrar, 2012:1. Bonnier Tidsskrifter. Stockholm.

Personliga kontakter:

Mailkontakt med Ulrika Fürstenhoff, chefredaktör på Föräldrar & Barn.

Bilaga 1

Artiklar jag har använt mig av i min analys.

Vi Föräldrar 2012/1

Fråga Malin. En frågespalt där läsare får ställa frågor till psykologen Malin Alfvén.

Familj 2012. En reportageserie som intervjuar föräldrar från olika familjekonstellationer. I det här numret intervjuas ensamstående Åse.

Så ger du ditt barn självkänsla. Ett reportage där olika experter ger råd och tips.

Älskade pappa! En humoristisk artikel som beskriver åtta olika pappatyper och hur man känner igen dem.

Månadens pappa. En krönika av Johan Såhte där han berättar om sina erfarenheter som pappa.

Mamma med ADHD. En intervju med mamman Amanda som berättar hur det är att leva som förälder med ADHD.

Fråga experten. Frågespalt där läsare får ställa frågor till tre olika experter inom ämnet barn och föräldraskap.

Föräldrarådet. En spalt där en läsare ställer en fråga och andra läsare får ge svar och tips.

Föräldrar & Barn 2012/2

Jankell coachar. En frågespalt där läsare får ställa frågor till journalisten Annika Jankell.

Ut ur sömnkaoset. Ett reportage där tre familjer berättar om sina knep för att få barnen att sova på nätterna.

Babyliv. Ett reportage där de unga föräldrarna Nathalie och Linus berättar om livet som nyblivna föräldrar.

Drömsemester med barnen. Ett resereportage där olika familjer ger tips på vad man ska tänka på när man reser med barn, samt rekommendationer och tips på resmål lämpliga för barnfamiljer.

Bloggpappan till attack mot ojämställdheten. Ett debattinlägg där författaren Fredric Carlsson-Andersson tar upp jämställdhetsfrågan ur ett föräldraperspektiv.

Fråga experterna. Frågespalt där läsare får ställa frågor till två experter på barn och föräldraskap.

Barnvagnspromenaden. Intervju med sångerskan Dominika Peczynski om livet som mamma.

Mama 2013/4

Carolina Gynning. Intervju med programledaren Carolina Gynning om hennes liv som mamma.

Escape-baby. Ett reportage om fenomenet escape baby och varför fler längtar efter att skaffa ett barn till enbart för att bli lediga från jobbet.

Mamma med diagnos. Ett reportage där tre mammor med olika diagnoser intervjuas om sina liv som föräldrar.

Hejdå Hell Hour! Ett reportage om den helvetiska timmen mellan hämtning på dagis och middag. Reportaget innehåller två mammors berättelser om deras vardagsstruktur och sedan följer olika läsartips på hur man bäst tar sig igenom dagen utan stress och irritation.

Vardagsakuten. En artikel om vår moderna ständiga uppkoppling till internet och skärmar, samt konkreta tips på hur man umgås i familjen utan datorer och mobiltelefoner.

Laila Bagges bästa tips. Laila Bagge ger tips på bra träning och mat för mammor.

Mikael Söderlindh. Intervju med företagaren Mikael Söderlindh om hans liv som nybliven pappa.

Pojkarna – det svagare könet? Ett reportage som diskuterar hur pojkar lättare hamnar på efterkälken i skolan, samt råd kring hur man som förälder kan förebygga detta.

